BULLETINE 1-15

UTGITT AV SENTER FOR TVERRFAGLIG KJØNNSFORSKNING

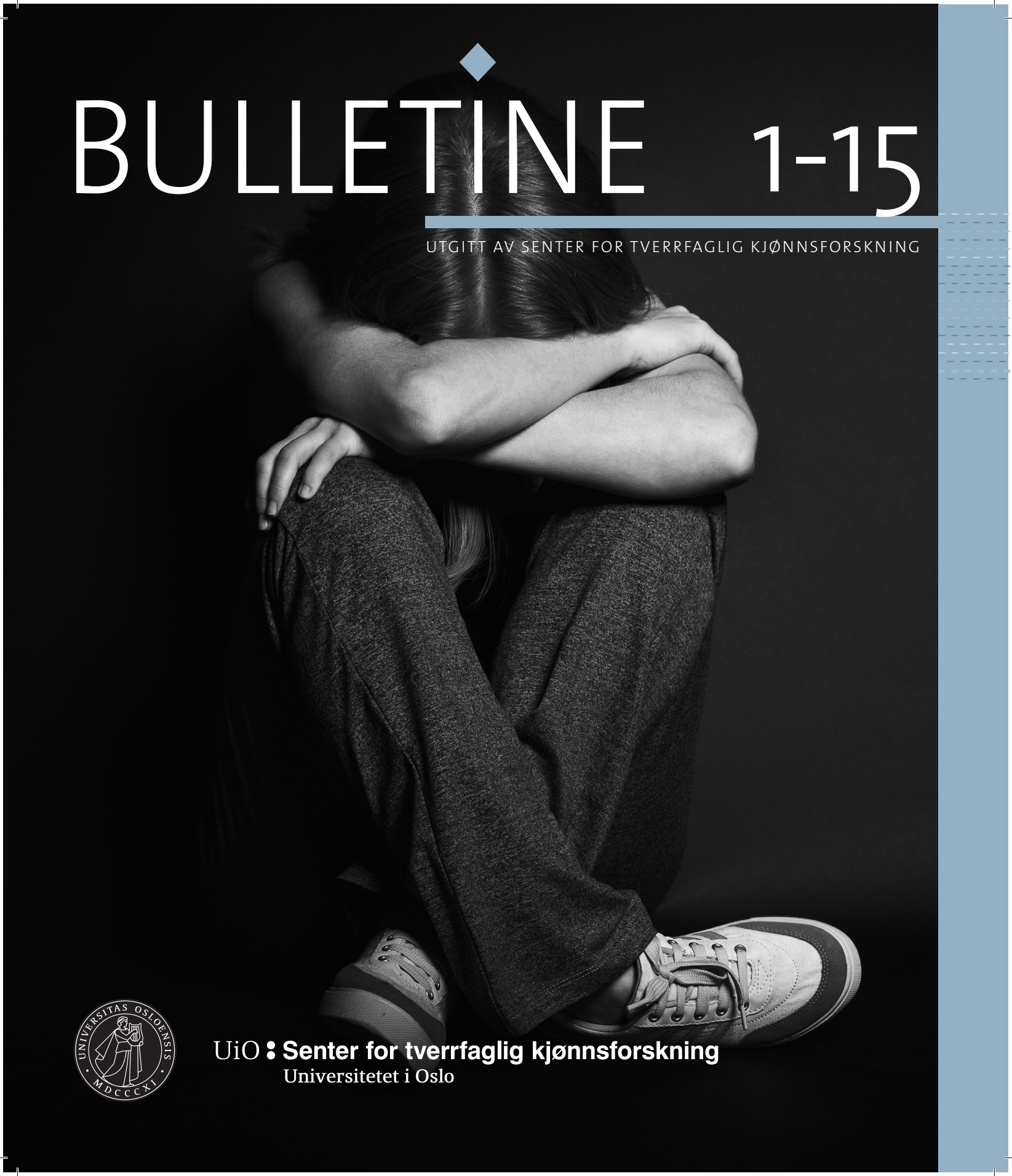

UiO : Senter for tverrfaglig kjønnsforskning
Universitetet i Oslo

LEDER

Å være ny på STK

Det er alltid spennende å være ny – og litt skummelt. I skrivende stund har jeg vært ansatt som senterleder i nesten tre uker, eller i nøyaktig 14 virkedager, som det også kan hete. Jeg har møtt et senter jeg liker å bli bedre kjent med, som er faglig engasjerende og som har tatt vel imot meg. Det er nå like før jeg sier «oss» om STK – uten påminnelse fra de andre. Jeg har bedt om 100 dagers fredning som leder. Det tror jeg at jeg har fått. Det er mye å sette seg inn i som nytilsatt i lederfunksjonen. Både formelt og uformelt. Universitetet i Oslo (UiO) har gitt senteret i oppgave å drive tverrfaglig forskning, undervisning og formidling innen kjønnsforskningsfeltet, samt å stimulere til kjønnsforskning ved universitetets grunnenheter. Et flott mandat.

Senteret kjenner jeg som en sentral aktør i kjønnsforskningen både nasjonalt og internasjonalt. Lysten til å jobbe i et tyngre fagmiljø var en hoveddrivkraft bak beslutningen min om å bevege meg sørover. Jeg så for meg et sted med levende fagdebatter. Og det vet jeg allerede, sjøl med bare 14 virkedager bak meg, at det er det. Senteret har tyngde på flere tematiske forskningsfelt og innen ulike disipliner og kunnskapsfelt. Ulike fagfolk har ulike kompetanser og interesser. Felles, det som binder dette sammen, er interessen for og lysten til å videreutvikle kjønnsforståelser eller kjønnsteori. Slik sett er kjønnsforskning et eget kunnskapsfelt, noen vil si en post-disiplin.

Innen feltet synes det å være to samtidige og kanskje motstridende bevegelser; for det *første* har det skjedd – og pågår – en institusjonalisering av kjønnsforskning. Vi har egne nasjonale og internasjonale tidsskrift, konferanser, undervisningsopplegg og gradsstruktur, og internasjonalt kan du ta doktorgrad i kjønns-forskning. Vi nærmer oss kjennetegn som vanligvis betegner disipliner. For det *andre* er det en økende tendens til å bygge ned disipliner innen akademia generelt, noe også kjønnsforskningen forholder seg til. Det er lenge siden ideen om at nye og komplekse utfordringer krever vitenskapelig samarbeid på tvers av fag og disipliner slo rot. Som nytilsatt leser jeg plandokumenter, UiO er tydelig på at *tverrfaglighet* står sentralt i strategien fram til 2020. Tverrfaglighet er utfordrende når det skal fylles med innhold, mye mere utfordrende enn man kanskje skulle tro. Her har kjønnsforskningen nyttige erfaringer. Det at to, til dels motstridende, tendenser opererer samtidig, kjenner vi godt til. Det innbyr til nok en gang å tenke «den doble strategien», feminismens begrep for å ha to tanker i hodet samtidig.

Når det gjelder forsknings- eller kunnskapspolitikk, er det spennende tider. Hva betyr det for eksempel at Forskningsrådet krever at alle programmer og satsinger skal foreta en konkret vurdering av hvordan kjønnsdimensjonen har betydning for deres kunnskapsområde? Kanskje kan det være en god idé både for UiO, Forskningsrådet og andre å følge i ELSAs (etiske, rettslige og samfunnsmessige aspekter) fotspor og sette av et par prosent av programbevilgningen i de store programmene øremerket til kjønnsforskning, slik det er gjort for ELSA-forskningen? En slik ordning ville vekke oppsikt internasjonalt og ville sikre en tverrfaglighet og tyngde i kunnskapsproduksjonen nasjonalt.

Men hvordan er det å være på nært hold av STK, på innsida av senteret så å si? Spennende diskusjoner dukker for eksempel opp i lunsjen, folk mener noe om mange ting. Og folk er *ikke* enige – takk og pris! Jeg behøver ikke å initiere og dra diskusjoner, engasjementet og diskusjonene er der. Jeg kan sitte musestille og bare ta imot, å få ta del i andres tanker og engasjement er en gave.

Det kan kanskje høres litt rart ut at det å slippe å være drivkraft er noe jeg setter stor pris på. Hva i all verden er det slags utsagn å komme med når en har søkt jobb som leder? Der tenker jeg at ledelse også dreier seg om «å legge til rette for». I dette tilfellet er det å sørge for at arenaen/møteplassene for diskusjon, faglig og kanskje ikke-så-veldig-faglig, finnes. Når jeg bruker lunsjen som eksempel, handler det om at i akademia er det ingen selvfølge at man har noen å spise lunsj med. Og langt mindre at lunsjen også kan ha navnet «faglig lunsj», eller at det hver tirsdag er husmøte i lunsjen hvor folk forteller om det de gjør – skriver bok, skal på konferanse, har sett god film eller noe annet løst eller fast. Jeg våger den påstanden at det bare er vi som har vært uten slike møtesteder, som vet hvor verdifulle de er. Ledelse handler derfor også om å sørge for at slike møteplasser er tilgjengelige og at de videreutvikles og er gode å være på både faglig og personlig. Ledelse handler ikke nødvendigvis om å sette dagsorden. Betyr det så at jeg kun har tenkt å være møteleder her på STK? Nei – det gjør det sjølsagt ikke. Men det kan jeg komme tilbake til ved neste korsvei.

Anne-Jorunn Berg, senterleder

INNHOLD

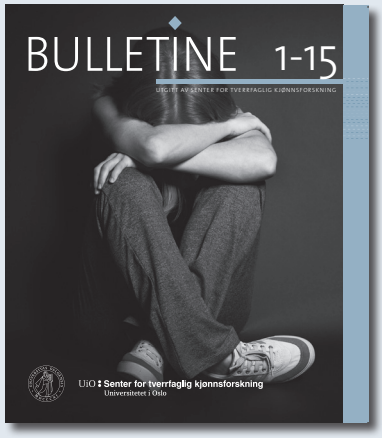

BULLETINE 1-2015, 28. årgang
ISSN 1891-1420 (print)
ISSN 1891-1439 (online)

Utgitt av:
Senter for tverrfaglig kjønnsforskning
Universitetet i Oslo

Ansvarlige redaktører:
Beatrice Halsaa og Anne-Jorunn Berg

Redaktør: Nina Heilmann

Form: Alien Design

Abonnement (gratis):
Tlf/Faks: 228 58930/228 58950

E-post: n.m.heilmann@stk.uio.no
Nettside: http://www.stk.uio.no

Redaksjonen avsluttet:
28. januar 2015
Neste utgave: August 2015

Repro, sats og trykk:
07 Media AS, Oslo
Opplag: 1800

FORSIDEN:
Foto: Forskning om vold – på vei mot et nytt og bedre forskningsfelt? Les mer om temaet side 16. Illustrasjonsfoto: colourbox.com

LEDER
Å være ny på STK 2

FORSKNING
Fra kjernefamilie til stjernefamilie 4
The Fate of Equality: Whither Feminism? 6
Med viten og vilje til kjønnsperspektiver i norsk forskning 8
Folkrörelser och den nordiska modellen: finns de? 11
RINGS – rapport fra et stiftelsesmøte 12

ARRANGEMENTER
Seksualisering, trakassering og kultur for likestilling 14
50 millioner til forskning om vold – på vei mot et nytt og bedre forskningsfelt? 16
Norske feministiske tidsskrifter – før og nå 19

STUDENTLIVET
Studielivet – faglig og sosial lærdom 20
Velkommen til Colombia 22

NYE FORSKERE VED STK
Velkommen til nye forskere ved STK 23

MASTEROPPGAVER
Karakterundersøkelse av masteroppgaver i kjønnsforskning 24
Pris til masteroppgave om intersex 25

SEMINARPROGRAM VÅREN 2015
Velkommen til vårens seminarer 28

FORSKNING

Fra kjernefamilie til stjernefamilie

Mens kjernefamilien med mor og far og barn fortsatt lever videre som et ideal, består en stor andel av den norske befolkningen i dag av stjernefamilier. Et nytt begrep som *Unn Conradi Andersen* (bildet) bruker i sin doktoravhandling med tittelen «Når margin blir mainstream», som hun forsvarte den 24. oktober 2014.

Av Unn Conradi Andersen, tidligere stipendiat ved STK
u.c.andersen@stk.uio.no

I avhandlingen «Når margin blir mainstream» undersøker jeg disse nye familieformene gjennom tre ulike mediedebatter. Våren 2010 blir det klart at en norsk alenemor sitter fast i India med sine tvillingbarn født ved hjelp av surrogati. Kari Ann Volden nektes innreise til Norge med tvillingene, først fordi hun har brutt norsk lov, seinere er begrunnelsen at hun ikke har noen genetisk link til barna. Med denne saken blir surrogati ettertrykkelig satt på dagsordenen i Norge. Denne debatten utgjør en viktig del av studiens empiriske materiale, og den aktualiserer en rekke interessante spørsmål. Særlig to drøftes: Hvordan forhandles ekteskap, foreldreskap og slektskap gjennom mediene i vår tid? Hvordan posisjonerer ulike motoffentlige aktører seg i offentligheten for å få anerkjennelse og tilgang til rettigheter? Blant nedslagsfeltene som undersøkes gjennom en diskursanalytisk tilnærming er, foruten den *norske surrogatidebatten, debatten om kjønnsnøytral ekteskapslov* og *diskusjoner om oppløste og sammensatte stefamilier*.

Foto: Agnete Brun, Dagbladet

Strid om familien

Hver på sin måte belyser disse tre mediedebattene noe av det samme: Det oppstår strid om hvordan familie og foreldreskap skal forstås og fortolkes. I debatter om stefamilien hersker det uenighet om *hvem* som skal ha tilgang til foreldreskap og omsorgsfunksjoner. Hvem som har legitimitet til å fylle disse rollene, tolkes delvis ulikt av myndigheter, samlivseksperter og ulike familiemedlemmer som debatterer i nettfora. I alle de tre debattene står ulike posisjoner mot hverandre i synet på hva som skal telle som en familie, og hvem som skal regnes innenfor og hvem som står utenfor familien. Ulike måter å forstå familien på oppstår imidlertid ikke i et vakuum, men er påvirket av ulike styringsinstanser. Sentralt for hvordan vi forstår familien i vår tid, er blant annet en *statsmakt* og en *mediemakt* som hver på sin måte har mulighet til å inkludere, ekskludere, assimilere og tolerere ulike måter å leve sammen på. Avhandlingen viser at staten delvis henger etter i måten vi lever i familie på.

Nyliberal tankegang

Blant avhandlingens viktigste funn er at de motoffentlige stemmene ofte tyr til offergjøring for å få tilgang til rettigheter. Dette kan forstås som et svar på statens rolle; rettigheter innvilges bare hvis de marginale posisjonene lar seg underordne i majoritetssamfunnets syn på kjønn og seksualitet. Et annet funn er at identitetspolitikken hele tiden trues av en nyliberal tankegang, som gjør rettighetsorienterte borgere om til konsumenter. Særlig gjelder dette i diskusjonen om surrogati. Men bildet er sammensatt – de motoffentlige aktørene bidrar også til å endre forståelsen av hva en familie kan være. Diskusjonen om felles ekteskapslov har blant annet bidratt til en oppvurdering av *medmor* som en fullverdig foreldrekategori.

I nettdiskusjoner om stefamilier pågår det på sin side diskusjoner som rommer flere forståelser av hva som danner en familie. Her finnes det eksempel på voksne skilsmissebarn som i oppveksten har navngitt flere enn to foreldre, og eksempel på barn som opererer med flere foreldreskapskategorier. Representasjonene på nettet er i tillegg jevnt over mer positive enn de jeg finner i samlivsspaltene. Dette *kan* handle om at de med positive opplevelser sjeldnere oppsøker familierådgivning og terapi, at de sjeldnere ender i retten, og derfor vet vi mye mindre om dem.

Mangfoldet av representasjoner på nettet kan også ha utgangspunkt i et kjønns- og klasseaspekt: Kanskje kommer det fram flere forståelser av foreldreskap og likebehandling av barn på nettet enn i avisspaltene fordi nettet har en større brukergruppe og dermed også et større kjønns- og klassetilfang?

Stjernefamilier

I avhandlingen foreslår jeg et nytt begrep for alle de familieformene som bryter med kjernefamilieidealet. Begrepet stjernefamilie utgjør her et teoretisk bidrag til den norske familieforskningen. Her mangler det en samlende benevnelse for alle de familiebåndene vi står overfor i det senmoderne, der biologisk tilknytning ikke definerer relasjonene. Det finnes ulike former for stjernefamilier – jeg har allerede analysert fram *homofamilien, surrogatifamilien og stefamilien.* Disse må imidlertid bare forstås som prismer for å tenke rundt noe større. Det kan tenkes flere som inngår her – vennefamilien, par uten barn, fosterfamilien, storfamilien og andre utvida hushold.

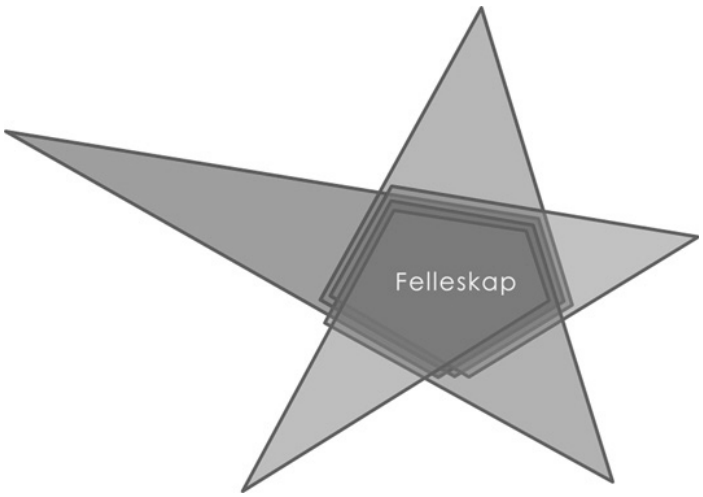

Stjernefamilien er et mer åpent begrep enn kjernefamilien, i motsetning til å konnotere en lukket kjerne, viser ordet heller til stråler som fanger opp flere personer og kryssende relasjoner. Til grunn for stjernefamilien legger jeg et relasjonelt prinsipp, der følelsen av tilhørighet oppstår gjennom forpliktelser, investert tid og samvær snarere enn biologi.

Rent grafisk tenker jeg meg stjernefamilien slik:
Hvert enkelt familiemedlem utgjør et unikt og avgrenset hjørne av familien, med en viss form for autonomi og samtidig åpenhet mot andre relasjoner. Samtidig må alle investere noe inn i fellesskapet, som utgjør midten av stjerna. Begrepet stjernefamilie skal ikke forstås utelukkende positivt konnotert, min mening med benevnelsen er heller en deskriptiv og visuell metafor: En stjerne strekker seg utover og peker mot mange ulike tilknytningspunkter. Den befinner seg dessuten i et solsystem med mange andre frittstående stjerner (/stjernefamilier). En stefamilie vil for eksempel kunne ha bånd til andre familier der de deler felles barn.

Avhandlingen bidrar samlet sett med empirisk fundert kunnskap om nye familieformer i en brytningstid, der sosiale og ikke-biologiske familiebånd får en mer fremtredende betydning. ◆

The Fate of Equality: Whither Feminism?

What do the current transformations of capitalist societies portend for the gender order? And how can feminists best intervene to advance the diverse interests of women in overcoming oppression? These questions have been central to my research for many years. I am thrilled to have the chance to pursue them in the coming years in dialogue with Norwegian scholars under the auspices of the Centre for Gender Research at the University of Oslo.

By Nancy Fraser, professor, The New School for Social Research, New York and professor II, STK
frasern@earthlink.net

Equality at a moment of crisis

My approach centers on the fate of equality at a moment of crisis. As I see it, the current hegemonic neoliberal regime seeks to turn back the clock on equality. Deriding the more substantive and ambitious versions that developed in previous eras, this regime would substitute a market model, which reduces equality to an idealized vision of market exchange, where arms-length contractors freely exchange equivalent commodities. Of course, this vision bears little resemblance to the coercion and inequality that characterize market transactions in the real world. But the neoliberal view celebrates individual choice, equal exchange, and meritocratic achievement, while turning a blind eye to the sorts of structural inequalities that were laboriously discovered and protested in previous decades by subaltern groups, including feminists.

Will those of us who favor more robust, ambitious views of equality succeed in withstanding the neoliberal assault? Must we adopt an essentially defensive posture, aimed at consolidating previous gains? Or might the current crisis prove to be a moment of epochal transformation in which equality itself is transformed, made deeper and broader, more substantive and more inclusive, advancing further along the path towards full parity of participation in social life?

Dilemmas for feminists

This question arises for all progressive and subaltern movements throughout the world. But it brings specific dilemmas for feminists, given the rapidity with which neoliberalization is reconfiguring the gender order of our societies. This form of capitalism is redrawing the boundaries between production and reproduction, market and state, and the national and the global. Demanding cuts in public provision in the name of "austerity," while simultaneously recruiting women into paid labor, it squeezes social reproduction to the crisis point, all the while promising increased income, dignity, and liberation from traditional authority. The result is to position women in a difficult, uncomfortable zone: situated at the nexus of patriarchy and neoliberalism, we are also caught between the two understandings of equality, one liberal, one radical-democratic.

Today, in other words, we feminists find ourselves at a fork in the road. We must decide which understanding of equality to march behind. Shall we take the path of least resistance and adopt liberal, meritocratic, choice- and market-centered understandings? Or shall we follow the more arduous path and adopt the radical-democratic view of equality as full parity of participation in social life?

A dangerous liason

Much as I hate to admit it, the hegemonic currents of feminist movements of the Global North have so far opted in favor of thin, inadequate notions of liberal equality. Critiques of sexism that once formed part of an ambitious radical-democratic egalitarian worldview, are re-inflected today in individualist, meritocratic terms, which serve to glamorize the market and to justify exploitation. Thus, figures like Sheryl Sandberg now urge privileged professional women to *lean in* at the corporate boardroom, while failing to mention that in doing so they are actually *leaning on* the poor migrant women who care for their children and clean their homes. The result is a dangerous liaison, if not an outright marriage, between hegemonic northern feminism and neoliberalism.

A double struggle

What is to be done? Could feminists now reorient their struggles to another understanding of equality, identified not with market individualism, but with participatory parity? That would require a double struggle, waged on two fronts at once. We would have to fight, first, to dismantle traditional status hierarchies, which infuse social protection with domination and prevent the full participation of women in social life. At the same time, we would have to battle newer market-mediated modes of subordination, which intensify labor exploitation,

diminish social protection, and pressurize social reproduction to the breaking point. By fighting simultaneously on two fronts, we would in effect redraw the current political fault-lines. Instead of siding with marketization against social protection, we could align the forces of equality with those of a transformed social protection in the epochal battle to assert democratic control over destructive, unrestrained processes of marketization. In choosing this course, feminist movements would not only advance the struggle for equality with respect to the axis of gender. In addition, we would model for all progressive social movements a better way to resolve equality's ambivalence.

That, in any case, is my preferred scenario. I look forward to bringing it into dialogue with the perspectives of scholars at the Centre for Gender Research and throughout the University of Oslo. ◆

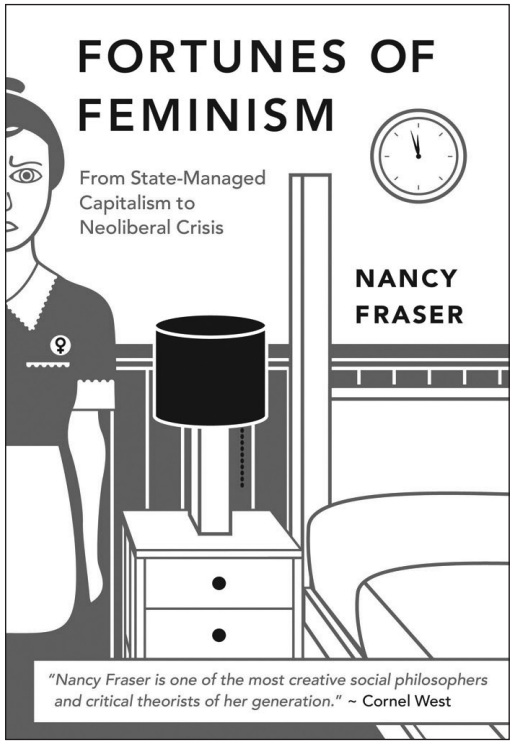

Nancy Fraser har en stor vitenskapelig produksjon, med bøker som *Justice Interruptus* (1997), *Redistribution or Recognition?* med Axel Honneth (2001), *Scales of Justice: Reimagining Political Space in a Globalizing World* (2008) og den foreløpig siste boka *Fortunes of Feminism: From State-Managed Capitalism to Neoliberal Crisis* (2013).

To seminarer i mai

Nancy Fraser, professor II ved STK siden i høst, kommer til Oslo i mai for å holde to seminarer ved STK/UiO. I tillegg vil vi ha et lukket seminar der forskere ved STK vil legge fram «work in progress» for felles diskusjon og kommentarer fra Nancy Fraser.

Nancy Frasers tiltredelsesforelesning som professor II ved STK:

Crisis of Care: On the Social-Reproductive Contradictions of Financialized Capitalism
Onsdag 6. mai kl. 18.00–20.00 i Arne Næss' auditorium, Georg Morgenstiernes hus, Blindern
Påmelding innen 30. april https://nettskjema.uio.no/answer/nancyfrasertiltredelse.html
Faglig ansvarlig: Anne Jorunn Berg, STK

Nancy Fraser in a Norwegian Context

Torsdag 7. mai kl. 10.15–16.00 på Litteraturhuset, Wergelandssalen
Forskere vil presentere hvordan de leser Nancy Fraser innenfor temaene rettferdighet, offentlighet og multikulturalisme.
Påmelding innen 30. april: https://nettskjema.uio.no/answer/nancyfraserinanorwegiancontext.html
Innledere:
- Odin Lysaker, (UiA): Recognizing the Body as a Human Condition. How Feminist is Nancy Fraser's Disembodied feminism?
- Kjersti Fjørtoft (UiT): Justice and Citizenship
- Christel Stormhøj (Roskilde University): The question of sexual justice: Reflections and challenges when applying and revising Fraser
- Unn Conradi Andersen (STK, UiO): Family Frames. Identity, recognition and the public sphere
- Synnøve Skarsbø Lindtner (UiB): Popular-feminism and the public sphere
- Christine Jacobsen (UiB): (Mis)recognizing Muslims in Europe
- Anne Britt Djuve (Fafo): Multiculturalism in the Scandinavian welfare state context. Is recognition bad for redistribution?
- Grete Brochman (UiO), Title T.B.A

Faglig ansvarlige: Beatrice Halsaa og Hannah Helseth, STK

FORSKNING

Med viten og vilje til kjønnsperspektiver i norsk forskning

Foto: Emil N. Johnsen, STK

– Vi skal være bekymret! Alle som blir fratatt noe, blir det, sa professor *Beatrice Halsaa*, etter at divisjonsdirektør *Jesper Simonsen* (bildet) hadde holdt et innlegg om hvordan Forskningsrådet jobber med å integrere kjønnsperspektiver i programmene som utlyser forskningsmidler. Forening for kjønnsforskning hadde sammen med STK invitert Norges forskningsråd og sentrale aktører i norsk kjønnsforskning til dialogmøte om Forskingsrådets integreringspolitikk i Oslo 23. oktober 2014.

Av Marianne Løken, Helle Mellingen og Kari Nyheim Solbrække, Forening for kjønnsforskning i Norge.
loken.marianne@gmail.com, k.n.solbrakke@medisin.uio.no og hme@vaf.no

Beatrice Halsaa, STK, sikter til at Forskningsrådet ikke videreførte kjønnsforskningsprogrammet etter forrige programperiode. Hun ønsker en klok integreringspolitikk velkommen, men er samtidig bekymret for at grunnforskningen taper terreng på bekostning av innovasjonsfokuset.

Ja takk, begge deler!

Mange av de nærmere førti fremmøtte kjønnsforskerne nikket bekreftende til professor Halsaas bekymring. Ja til kjønnsintegrering og tverrfaglighet, men også til grunnforskning med rom for å utvikle kjønnsteoretiske perspektiver uavhengig av nytte, policyimplikasjoner og innovasjonsperspektiv, var responsen.

Forskningsrådet ble særlig utfordret til å gi eksempler på hvordan de konkret jobber med å integrere kjønnsperspektivene i praksis, og ble bedt om å fortelle hvilke erfaringer, utfordringer og resultater de ser så langt i integreringsarbeidet. Jesper Simonsen viste et tydelig engasjement og redegjorde grundig for Forskningsrådets arbeid på området. Simonsen presenterte flere interessante oppsummeringer og analyser av arbeidet så langt, og var krystallklar på at Forskningsrådet tar oppgaven på alvor – og at han også deltok på dialogmøtet for å lytte til forskerne.

Forskningsrådet lover tett oppfølging

Norges forskningsråd vedtok en ny nasjonal policy i 2013. Simonsen la særlig vekt på at den nye policyen ikke bare gjelder forskning, men hele innovasjonsfeltet. Policy-dokumentet slår fast at Forskningsrådet skal ta et større nasjonalt ansvar, systematisk fremme og styrke kunnskapsgrunnlaget og følge opp praksis gjennom rapporteringer, når arbeidet er modent for det.

– I de to første årene med ny strategi har hovedvekten vært på kjønnsbalanse, men Forskningsrådet har slett ikke ligget på latsiden, mente Simonsen.

Når det gjelder utvikling av programmer og aktiviteter, innrømmet Simonsen at Forskningsrådet ikke har nådd så langt som ønsket, men at prosessen er godt i gang. For eksempel jobbes det med å utvikle statistikk på hvordan strategien følges opp. Forskningsrådet vurderer også å innføre særskilte rapporteringskrav for å skjerpe innsatsen.

Simonsen kunne videre fortelle at det vil komme noen utvalgte satsingsområder hvor det skal legges sterkere vekt på integrering av kjønnsperspektiver. Det er ennå ikke gjort noen vurdering av hvilke områder som skal prioriteres, men de sikter seg blant annet inn på felt og miljøer med begrenset kunnskap om integrering av kjønnsperspektiver, både innenfor innovasjonsområdet og de næringsrettede programmene.

Enkelte i salen var opptatt av hvilken rolle BALANSE-programmet har i dette bildet. Simonsen kunne fortelle at den spesifikke likestillingsforskningen som er knyttet til forskningssektoren selv, er en del av programmets mandat.

Divisjonsdirektøren understreket at Forskningsrådet jobber med kjønn og likestilling på flere områder, og ikke bare gjennom BALANSE. Han fortalte at Forskningsrådet har tatt et initiativ til nordisk samarbeid om likestilling i forskningssystemet, og at de er i dialog med Barne- og likestillingsdepartementet om hva som skal inn i den varslede stortingsmeldinga om likestilling.

– Forskningsrådet har jobbet mye med systematikk, sa divisjonsdirektøren. En konsekvens av dette er at det nylig er vedtatt å innføre en halvårlig rapportering til Forskningsrådets ledelse på alle tiltakspunkt.

Tiltak for å heve kompetansenivået

Deltakerne ga uttrykk for at de satte stor pris på arbeidet som gjøres, men et spørsmål som flere stilte, og som ble tatt opp av flere av paneldeltakerne, var: Har de som vurderer søknadene og forskningen, tilstrekkelig kompetanse innenfor kjønnsforskning?

– All søknadsbehandling krever selvsagt kompetanseheving, både i administrasjonen og i programstyrene, sa Simonsen.

Foreløpig er det ikke gjennomført systematiske kompetansehevingstiltak som sikrer at alle involverte kan nok om hva det innebærer å integrere kjønnsperspektiv i forskningen. Forskningsrådet skal, ifølge divisjonsdirektøren, kjøpe inn kurs for å heve kompetansen i administrasjonen og i programstyrene. Snart to år ut i den nye policyens virketid er dette likevel fortsatt på planleggingsstadiet. I dag er det ingen krav til kjønnsforskerkompetanse i panelsammensetningen. Dermed vet vi lite om hvordan kravet om integrert kjønnsperspektiv faktisk vurderes, og om det er tilstrekkelig kompetanse i panelene til å vurdere dette.

– For at kjønnsperspektiver virkelig skal integreres, må det ikke oppfattes som et pålegg, men som en berikelse av programmene, og det tror jeg er mulig, understreket Simonsen.

Praksis per dags dato er at alle prosjekter blir merket av saksbehandler i Forskningsrådet etter ulike kriterier. Ett av kriteriene er hvorvidt de inneholder kjønnsperspektiver, målt på en skala fra 0 til 100 prosent.

Avventende senterledere over det ganske land

Etter Simonsens innlegg fikk senterlederne ordet. Ann Therese Lotherington var først ut. Også hun er ambivalent til omleggingen av Forskningsrådets strategi, fordi hun frykter at en strategi som utelukkende legger opp til integrering av kjønnsperspektiver i andre forskningsfelt, innebærer at noe går tapt på veien. Hun er som Halsaa positiv til at Rådet er opptatt av kjønn, men er samtidig bekymret for at de feministiske perspektivene forsvinner i forskningen.

– Tør jeg lenger snakke om feministisk forskning? spurte hun.

Feministisk forskning er viktig fordi den er grunnleggende skeptisk, også til integreringspolitikk, påpekte Lotherington, som har lang erfaring med forskning om likestillingsintegrering i norsk og internasjonal politikk. Hun mener erfaringen man har gjort seg i distriktspolitikken, viser at en vellykket integreringsstrategi forutsetter spesialkompetanse. Hun spurte retorisk om Forskningsrådet har denne kompetansen? Og om forskningsmiljøene har denne kompetansen? Lotherington knyttet så diskusjonen opp mot Simone de Beauvoir, som var opptatt av hvordan kvinner kunne få plass i det universelle.

– Forskningen må utvide definisjonen av det universelle. Ikke endre de annerledestenkende, men endre det universelle slik at privilegier faller og det blir plass til mangfoldet. Kan en integreringsstrategi klare dette? undret Lotherington.

Foto: Emil N. Johnsen, STK

Professor Merete Lie, NTNU.

Vi må inviteres inn!

Merete Lie la vekt på å formidle bekymringer fra sine yngre forskerkolleger, som har tatt sin doktorgrad innenfor kjønnsforskningsfeltet. Hva slags karriereveier finnes for dem med denne strategien? Og hva kan Forskningsrådet gjøre for unge forskertalenter med tverrfaglig bakgrunn som har spesialisert seg på kjønn? NTNUs erfaringer er at det holder å inkludere kjønn som variabel for å tilfredsstille kravene til «kjønn light»-varianten. Denne måten å integrere kjønn på krever ikke kjønnsforskningskompetanse, mener Lie. Som øvrige senterledere la hun vekt på at kjønnsforskere må inviteres inn i råd og utvalg for å ivareta kjønnsperspektivet.

– Vi vil gjerne oppleves som relevante og interessante i tverrfaglig samarbeid, sier hun. Når en kjønnsforsker går inn i andre fagfelt, stilles det langt høyere krav til å tilegne seg fagkompetanse, det burde vel gå begge veier?

Også Lie mener at det er lagt for stor vekt på kjønnsbalanse i Forskningsrådets strategi, fordi det ser ut til å gå på bekostning av kjønnsperspektiver i forskningen.

Skap møteplasser og tenk i to spor!

Halsaa kom avslutningsvis med to konkrete forslag til Simonsen og Forskningsrådet. Det første forslaget er å innføre en fortrinnsrettspolitikk i Forskningsrådets egne utlysninger, som gir fortrinn til prosjekter der kjønn er tydelig inne, sammenlignet med prosjekter der kjønn ikke er inne. Det andre forslaget er knyttet til EEA-utlysningen, og går ut på at Forskningsrådet skaper møteplasser der man samler prosjekter med kjønnsperspektiver på tvers av ulike fagområder.

– Dette bør gjøres både mye og ofte, slik at kjønnsperspektiver kan utvikles på en systematisk måte, sa hun.

Møteplasser ble også etterlyst i flere innlegg fra salen, og det ble pekt på at dette er et virkemiddel som koster svært lite i forhold til effekten av kunnskapsoverføring som foregår når forskere fra ulike miljøer møtes til faglige diskusjoner om tverrfaglige problemstillinger.

En annen interessant bemerkning fra salen handlet om hvilke erfaringer de har gjort seg i Sverige, hvor mainstreaming av kjønn i forskningsprogrammene ble forsøkt gjennomført på 90-tallet. Erfaringene fra våre naboer viser at de norske forskerne peker på viktige problemstillinger, kunne Fredrik Bondenstaam, som er forskningskoordinator ved svenske Nationella sekretariatet för genusforskning, melde. Professor Halsaa fulgte opp med at Forskningsrådet må fortsette med en åpen holdning til sin nye politikk, og underveis spørre seg om det er riktig utelukkende å kjøre mainstreamingpolitikk.

– Hva med tosporspolitikken, som har vært tradisjonen? spurte hun.

Halsaa og senterlederne ga uttrykk for et ambivalent forhold til byråkratiseringen av integrerings- og balansesatsingen. Ambisjonene er fine, men har Forskningsrådet gode nok verktøy, undret de seg. Halsaa undret seg på om strategien er tilstrekkelig gjennomtenkt, og om ikke målene er litt ulne.

– Norge skal være en spydspiss på dette feltet, understreket Simonsen.

– Det gjenstår å se, sa Halsaa.

Ingen av senterlederne virket helt overbeviste, men var enige om at det er viktig med god og tett dialog mellom Forskningrådet og kjønnsforskningsmiljøene.

Forening for kjønnsforskning følger spent med på fortsettelsen, og takker Forskningsrådet, innledere, paneldeltakere, medarrangører og fremmøtte for et interessant, konstruktivt og inspirerende forskningspolitisk møte, som lover bra for videre dialog. ◆

Folkrörelser och den nordiska modellen: finns de?

Samarbetet mellan folkrörelser och staten i Norden har historiskt beskrivits som präglat av samarbetsvilja och kallats 'den nordiska modellen'. Idag kan man undra vad som har hänt med gamla rörelser såsom kvinnorörelser, arbetarrörelser eller religiösa rörelser. Finns de kvar? Och vilken relevans har de i så fall för dagens politiska, ekonomiska och sociala utmaningar? Dessutom: vaddå nordisk modell? Har den någonsin funnits?

Av Pauline Stoltz, Aalborg Universitet, Danmark
stoltz@cgs.aau.dk

Seminariet om Folkebevegelser – sentrale i en nordisk modell? drog 24.–25. november 2014 nordiska experter på kvinno-, arbetar- och religiösa rörelser till Oslo för att diskutera dessa rörelsers påverkan på frågor om likhet och jämställdhet. Fokus låg på de senaste 150 åren.

Den nordiska modellen: myt eller verklighet?

Den nordiska modellen har ofta förknippats med samarbetet mellan arbetarrörelsen och staten. Även religiösa och kvinnorörelser sägs ha varit delaktiga i modellens framväxt. Det har sagts att modellens utveckling har lett till nordiska välfärdsstater som har karakteriserats av jämställdhet mellan klasser och mellan könen. Andra hävdar att detta fenomen snarare är en modell med fem undantag än att modellen verkligen finns eller har funnits. Samtidigt används diskursen om den nordiska modellen som ett sätt att marknadsföra en önskvärd politisk samarbetsstrategi med ett önskvärt politiskt resultat i form av social jämställdhet. Det är en diskurs som historiskt har används i nationalistiska syften och under senare decennier gärna exporterats utanför Norden eller används i rasistiska syften.

En slutsats av seminariet var därför att det är bra att vara kritisk till själva myten eller diskursen om den nordiska modellen när man diskuterar relationen mellan stater och folkrörelser. En annan var att det kan vara viktigt att fundera över vilka inkluderings- och uteslutningsmekanismer som har funnits i folkrörelserna och vilka som finns idag.

Folkrörelser: från motstånd till institutionalisering?

En annan fråga är vad som karakteriserar en folkrörelse? Ifall det är motstånd mot etablissemanget och normer i samhället, finns rörelser inte kvar när de blir en del av makten och etablissemanget. Det är ett tag sedan man talade om statsfeminism som en diskurs som ger uttryck för en särskilt variant på den nordiska modellen. Snarare än att utmana statlig makt och att undantagsvis samarbeta i specifika frågor, är det enligt vissa idag tal om gender mainstreaming och marknadsfeminism. Vad har hänt?

Ett sätt att undersöka detta är att jämföra de olika Nordiskt Forum. Detta är sammankomster av de nordiska kvinnorörelserna som har hållits i Oslo 1988, Åbo 1994 och Malmö 2014. Det fanns t.ex. en stor mobilisering i Malmö (troligen ca 20 000 personer, mot ca 10 000 personer i Oslo). Initiativet i Malmö kom från rörelsen (Sveriges kvinnolobby), medan det i Oslo initierades av Nordiska Rådet.

En slutsats skulle därmed kunna vara att denna rörelse är 'alive and kicking', men irritationen kring Nordiskt Forum Malmö har varit stor. Det var för dyrt. Det var för exkluderande. Varför bjöd man in rasistiska ministrar (från Norge) utan att sätta dem på plats? Vilka är alla dessa femokrater? Och finns det inga andra strategier än rättighetsstrategier? Det slutade med att lokala, autonoma, feminister organiserade en gratis Feministisk Festival som hade som målsättning att vara anti-rasistisk feministisk och inkluderande och försök att locka deltagarna att gå på båda evenemang.

Rörelsernas samtidsrelevans?

Frågorna vad som karakteriserar rörelserna i Norden idag, hur relationen mellan stat och rörelser ser ut och vilken relevans rörelserna har att möta dagens utmaningar i form av finanskris, globaliserings- och europeiseringsprocesser och New Public Management, är viktiga att ställa. Man kan också undra vilken koppling det finns mellan de olika rörelserna och, som ett stickspår, vilka nya rörelser som växer fram.

Seminariet var del i den stora tvärfakultära satsning på UiO som går under beteckningen «Unpacking the Nordic Model». Avsikten är att arbeta vidare på en gemensam nordisk projektansökan.

På slutet av seminariets sista dag hölls det en demonstration mot våld mot kvinnor i Oslo, där en del av deltagarna deltog. Samtidsrelevansen för vissa frågor kvarstår...◆

FORSKNING

RINGS – rapport fra et stiftelsesmøte

En ny, internasjonal organisasjon for forskningsinstitusjoner som huser «advanced gender studies», har vært på trappene i noen år. Initiativet kom opprinnelig fra GEXcel-miljøet ved universitetene i Linköping/Örebro (et såkalt «Centre of Gender Excellence», støttet av det svenske forskningsrådet). Etter flere forberedende møter var det stiftelsesmøte i Örebro høsten 2014.

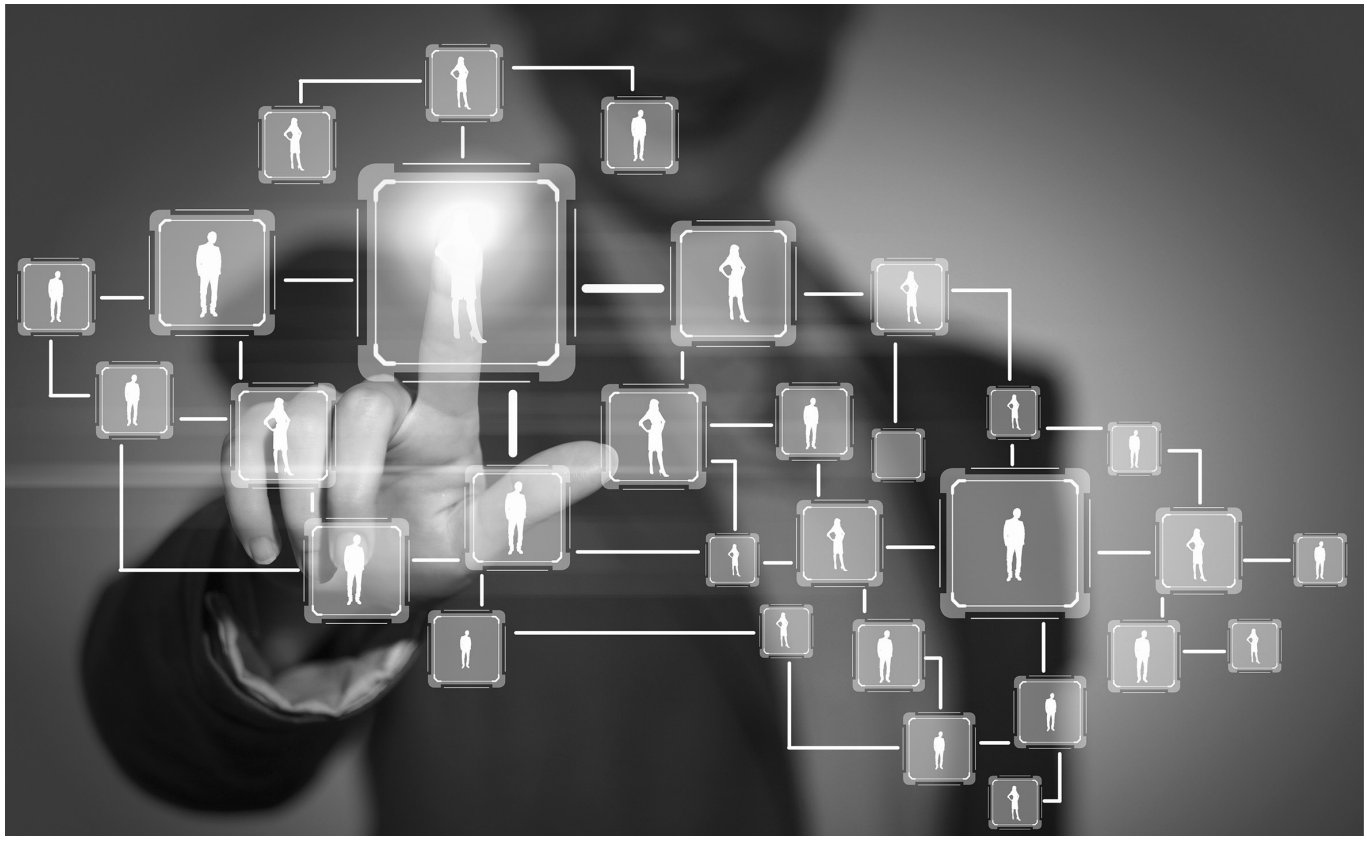

Foto: Colourbox.com

Av Jorunn Økland, professor, STK
jorunn.okland@stk.uio.no

Til stede i rommet eller via videolink var representanter for kjønnsforskningssentra i Australia, Sør-Afrika, Vest-India, Canada og ulike europeiske land. Fra de nordiske land var Sverige rikelig representert. Christine Jacobsen (Senter for kvinne- og kjønnsforskning i Bergen) og undertegnede representerte kjønnsforskningssentra i Norge. Det var også en representant fra Island.

Den nye organisasjonen heter RINGS (The International Research Association of Institutions of Advanced Gender Studies). Den skal bringe sammen miljøer og institusjoner som oppfyller visse minimumskriterier for aktivitet innen kjønnsforskningsområdet. En institusjon må eksempelvis ha enten dedikerte studieprogrammer eller dedikerte lærestoler i kjønnsforskning for å kvalifisere til medlemskap. Man kan ikke melde seg inn som enkeltperson. Videre har organisasjonen en ambisjon om å være globalt dekkende. I dette henseende, samt i selve organisasjonsformen, skiller RINGS seg fra eksisterende nettverk som for eksempel det europeiske AtGender.

Generasjonsskifte og konsolidering

RINGS skal fremme samarbeid mellom kjønnsforsknings-

institusjoner, for å bidra til en god og faglig sikker utvikling av disiplinær, tverrfaglig så vel som transformerende kjønnsforskning. RINGS skal også være en møteplass for ulike generasjoner av kjønnsforskere.

Diskusjonspunkter på møtet reflekterte i stor grad over hvor kjønnsforskningen står i dag og hvor krevende det er for et ungt fagfelt som ønsker å være bredt og inkluderende, å definere sitt saksområde uten å bli ekskluderende. Noen eksempler:

- Det er verken ønskelig eller mulig å gi det sentrale «gender» noen entydig definisjon, men det var enighet om at termen skulle «have an expansive inclusive meaning across many fields», og at RINGS skulle omfatte sentra som beskriver sitt arbeidsfelt som både «women's», «gender» og «feminist».

- RINGS skal fremme forskning som er «transformative», hvilket innebærer at man ønsker å føre videre den aktivistiske, politiske impulsen fra de endringsbevegelser hvor kjønnsforskningen har sitt utspring (kvinnebevegelsen, homobevegelsen, m.v.).

- Et uttrykt, men ellers lite diskutert, tema var hvordan historien til feminisme i akademia skal fortelles. Dette er et viktig tema fordi RINGS er et selvbevisst resultat av og selv en del av denne pågående historien, og har høye epistemologiske ambisjoner. Det som imidlertid ble diskutert under punktet «hvor kommer vi fra og hvor er vi i dag», var hvordan feminisme og interesse for kjønns- og likestillingsperspektiver i forskning fortsatt gjør seg gjeldende langt utenfor etablerte kjønnsforskningssentra. Selv om nye kjønnsforskningssentra stadig etableres, betyr det ikke at alle forskere med interesse for kjønn samler seg der. Samtidig er det mange institutter som ikke er kjønnsforskningssentra, som like fullt har kjønn som en sentral del av sin portefølje. Noe av diskusjonen dreide seg om hvor langt RINGS skal strekke seg i medlemskriteriene for å få med også slike institutter. Særlig representanter fra Asia og Afrika framhevet at det i deres kontekster er mange sentra eller institutter som arbeider med kjønnsproblematikk som del av bredere utviklingsspørsmål, kjønn som del av miljøforskning, kjønn som del av menneskerettighetsforskning. Beslutningen ble at slike sentra skulle aktivt rekrutteres til RINGS, og i dette ligger også en besinnelse på hvor feltet er på vei. For undertegnede tydeliggjorde disse diskusjonene også hvor viktig det er at kjønnsforskningsfeltet (denne gang representert ved RINGS) også oppsøker kritisk refleksjon over sine egne kanoniseringsmekanismer.

- Vekten som legges på at RINGS skal være et møtested for ulike generasjoner av forskere, er vel også et resultat av at første brede generasjon av ansatte kvinne- og kjønnsforskere (60- og 70-tallets pionerer var tilknyttet ordinære institutter), er i ferd med å gå av med pensjon. Da blir spørsmålet «hvor kommer vi fra og hvor er vi i dag», også et spørsmål om kontinuitet i feltet.

- RINGS har et ønske om å utfordre globale, akademiske rom og særlig forskjellene og barrierene mellom dem. Derfor ble det snakket mye om å rekruttere sentra i Asia, Afrika og Sør-Amerika til nettverket. Så lenge majoriteten av forskerne i rommet var hvit og nordeuropeisk, var imidlertid ikke dette helt uproblematisk. Den nevnte majoriteten har mye å vinne på å samarbeide med forskere fra det globale «sør», men er det riktig at det er vi som skal legge føringene og premissene for dette samarbeidet? Imidlertid er realiteten at det er i det globale nord at det finnes ressurser til å etablere slikt samarbeid nå.

- Møtet brukte også mye tid på å diskutere termer som «advanced» og «excellent». Mens drivet i de tidlige planleggingsstadiene synes å ha vært et ønske om å etablere et samarbeid mellom godt institusjonaliserte kjønnsforskningsmiljøer for å styrke faglig kvalitet og gjensidig utvikling, så var fokuset nå mer på diversitet, inkludering og et globalt nedslagsfelt. Derfor ble etter hvert «excellence»-retorikken droppet, men «advanced» ble beholdt.

Veien videre

På møtet ble det vedtatt at den offisielle oppstarten til RINGS skulle skje etter en interimsperiode der strukturene blir etablert, ca. et par år. Interimsarbeidet skal ledes av en Transitional Executive Committee ledet av miljøet i Örebro (ved Jeff Hearn). Det ble også vedtatt at det skal være et mindre møte i 2015, og en større konferanse i 2016. Informasjon om tidspunkter og møtesteder kommer etter hvert.

Fra STKs side er interessen for RINGS særlig knyttet til aktiviteten i den nasjonale forskerskolen: Vil RINGS være et supplement til eller en erstatning for det formelle samarbeidet som den norske forskerskolen har med den svenskbaserte doktorgradsskolen Intergender? Det ble klargjort under møtet at RINGS ønsker å supplere og ikke være konkurrerende med AtGender, Intergender eller andre kjønnsforskningsnettverk og konferanser.

Derfor ble vekten på doktorgradskurs tonet ned, og det ble mer snakk om felles forskningsprosjekter og søknadsprosesser, utveksling av forskere og studenter, m.m.

Det skal bli spennende å se hvordan utviklingen blir videre. Det er viktig å finne den rette balansen når det gjelder organisering av kjønnsforskningsfeltet, men i RINGS-miljøet er det stor tro på at det er god plass til minst én organisasjon til. ◆

ARRANGEMENTER

Seksualisering, trakassering og kultur for likestilling

Seksualiserende språk og omgangsformer – er dette en del av «kulturen» som må aksepteres av så vel kvinner som menn? De av oss som reagerer på slike språk- og omgangsformer, får ofte høre at slike uttrykk må tåles og at vår moralisme kommer til syne når vi reagerer negativt på slike forhold. Med et slikt bakteppe var det interessant å være deltaker på et seminar om dette temaet ved STK 12. november 2014.

Av Lise Langåker, førsteamanuensis, Høgskolen Stord/Haugesund
Lise.Langaker@hsh.no

Her møttes ca. 50 deltakere for å få kunnskap om denne viktige og også tabubelagte tematikken. Deltakerne kom fra ulike institusjoner, og bredden både i deltakelse og faglige innlegg gjorde seminaret svært interessant sett fra mitt synspunkt som «likestillingsarbeider» ved en høgskole. Oppsummeringen min kan ikke yte foredragsholderne full rettferdighet. Det kan nok også være vanskelig å skille min egen stemme fra foredragsholdernes, men her kommer en fortelling om seminaret sett gjennom mine øyne.

Om Forsvaret

Det første innlegget ble holdt av **Ulla-Britt Lilleaas** fra STK og hadde tittelen «Seksuell trakassering i Det norske Forsvaret belyst gjennom tre case». Lilleaas har (sammen med Dag Ellingsen) nylig gitt ut boka *Likestilling i Forsvaret – Fortropp, baktropp og kamparena*, og deres forskningsprosjekt har blitt møtt med stor interesse både nasjonalt og internasjonalt. Her hjemme er arbeidet svært aktuelt på grunn av innføringen av allmenn verneplikt for kvinner i 2015.

For å rekruttere til og beholde kvinner i Forsvaret, er det ifølge Lilleaas tre faktorer som må vektlegges:
1) organisasjonskulturen som kvinnene møter,
2) lederutfordringer knyttet til fellesrom,
3) håndtering av seksuell trakassering.

Lilleaas har funnet flere eksempler på maskulinitetskulturer som gjør at kvinner mistrives eller støtes ut av Forsvaret. Noen ganger kommer kulturen til uttrykk gjennom ulike vandrehistorier om jenter som ikke duger fysisk, andre ganger bruker yngre menn verbal trakassering for å holde jenter på plass. Enda et uttrykk for denne kulturen er at ord for kvinnelige kjønnsorganer brukes som huskeregler under militære driller. Lilleaas påpeker også at Forsvaret har tunge tradisjoner som gjør at det kan være en utfordring å implementere endringer i lederstrukturen, der yngre befal med forholdsvis kort utdanning kan være en ‹risikogruppe› når det gjelder uheldige holdninger til kvinner.

Hvordan blir så saker om verbal, seksuell trakassering behandlet i Forsvaret? Det synes å være en belastning å ta dette opp, og «tålekulturen» gjør at lista for å si fra, ligger høyt. Forsvaret har liten skriftlighet om hva som er tillatt eller ikke når det gjelder uttrykksformer, og regelen om at saker bør løses på lavest mulig nivå, gjør det vanskelig å vite hva som blir rapportert og hvordan slike saker håndteres.

Fra spillenes univers

Stine H. Bang Svendsen, NTNU, tok oss med inn i en for meg ukjent verden i sitt innlegg «Krigs- og eventyrspillenes seksualiserte språk». Det er viktig at spillverdenen blir forsket på, og Bang Svendsen har (sammen med Kristine Ask) utført en spørreundersøkelse og intervjuer for å belyse uttrykksformer rundt spilling på nett.

Ganske mange av spillerne er kvinner/jenter, og disse skjuler til tider sin kjønnsidentitet. Dette kan ha sammenheng med at det forekommer mange seksuelt trakasserende ytringer i spillverdenen. Kvinner forteller at de har sluttet å spille på grunn av medspilleres seksualiserte språkbruk.

Denne språkbruken blir forklart å bety noe annet enn det som blir uttrykt. Dette er en lek, sier mange av de som var med i undersøkelsene, og det blir en feillesing om uttrykksmåtene tas bokstavelig. Det er følgelig opp til mottakeren å dekode språket og å «forstå» at dette ikke er alvorlig ment. Her møter vi igjen fenomenet at det er mottaker i kommunikasjonen som får ansvaret for å analysere senders budskap ut fra en påstand om at «alle må jo skjønne at dette ikke er ment slik det sies». Når vi vet at språklige uttrykk er symboler for en kultur, er det ikke vanskelig å si noe om spillverdenens kjønnsstereotype og kjønnsdiskriminerende «virkelighet». Selve spillene har også, ifølge Bang Svendsen, svært mange tradisjonelle kjønnsroller i sin utforming.

Mobbing

«Definisjoner av mobbing, seksuell trakassering og rasisme» var tittelen til stipendiat **Hannah Helseth**, STK. Helseth er medlem av det offentlige Djupedal-utvalget som arbeider med virkemidler mot mobbing i skolen.

Mobbing blir ofte definert som handlinger/negativ ordbruk over tid som har som hensikt å plage/krenke personer

innenfor asymmetriske maktrelasjoner. Helseth fokuserte i sitt innlegg på at mange mobbeprogrammer er lite opptatt av innholdet i mobbeatferden. Vi vet at seksualisert mobbing er hyppig forekommende, men på tross av dette finnes det få antimobbeverktøy som tematiserer innholdet i verbale krenkelser. Helseths budskap var at antimobbearbeidet må bli mer konkret ved at innholdet i mobbebudskapene kommer tydelig fram. Når mobbing innebærer angrep på noens identitet – i forhold til kjønn, seksuell legning eller etnisk bakgrunn – kan dette ha særlig skadelig effekt på mobbeofferets selvbilde. Dette må tas alvorlig i antimobbearbeid.

Trakassering i arbeidslivet

Charlotte Holgersson arbeider som organisasjonsforsker ved Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Hennes tema var «Manlighetskulturer och diskriminering i arbetslivet», og Holgersson spurte hvordan kvinner og menn behandles i arbeidslivet, hvilke idealer, normer og forventninger som finnes til kvinnelighet og mannlighet og hvilke konsekvenser disse har for den enkelte.

Et kjent diskrimineringsområde er når medarbeidere utsettes for uønskede, seksuelle verbale og/eller fysiske trakasseringer. Slik trakassering forbindes først og fremst med relasjonen kvinne/mann, der kvinnen som oftest – men slett ikke alltid – er den som blir utsatt for dette. Ifølge Holgersson finnes det forholdsvis få empiriske studier og dermed begrenset forskningsbasert kunnskap om seksuell trakassering i arbeidslivet.

Men det vi vet er sammenfallende med andre seminarinnlegg: Seksuell trakassering er preget av asymmetriske maktrelasjoner; det er vanskelig å varsle om hva som foregår; det blir også her en forhandling om tolkninger og intensjon; mange arbeidskulturer er «tolerante» for slik atferd og har følgelig normer om at dette bør «tåles». Holgersson etterlyste en større bevissthet i arbeidslivet, og hun kom med følgende forslag til handling: 1) naming (se og benevne), 2) blaming (ansvarliggjøre) og 2) claiming (finne fram til relevante tiltak). Hun hevdet at policydokumenter som handlingsplaner mot trakassering kan være viktige hjelpemidler når konkrete tilfeller av trakassering skal håndteres.

Hvordan er situasjonen i idretten?

Kari Fasting fra Norges idrettshøgskole har arbeidet med tematikken idrett og kjønn i mange år. Hun snakket om seksuell trakassering i idretten, og som andre innledere vektla hun den subjektive komponenten ved opplevd trakassering. Fasting har vært med på å gjennomføre en spørreundersøkelse blant kvinnelige toppidrettsutøvere om trakassering, og hun har intervjuet utøvere som har opplevd trakassering. Funnene viser at seksuell trakassering forekommer i idretten som ellers i samfunnet og at denne ofte inngår i asymmetriske maktrelasjoner mellom trener og utøver. Heller ikke i idretten er det mange som sier ifra om det som skjer.

Noen idrettsutøvere forlater idretten etter å ha opplevd seksuell trakassering. Andre blir igjen, og reaksjoner fra disse kan være å bli sosialt passive, unngå den som trakasserer og å gå til konfrontasjon ved hjelp av både humor og alvor.

Ifølge Fasting har det skjedd en positiv holdningsendring i idretten gjennom at Tove Paule under sin tid som idrettspresident (2007–2011) satte forebygging av trakassering på agendaen. Idrettsforbundet har nå en vedtatt nulltoleranse for trakassering, og dette blir forsøkt implementert ved leder- og treneropplæring, samt krav om politiattest. IOC er også kommet på banen, og i 2007 ble politikkdokumentet *Sexual Abuse and Harrassment in Sport – IOC Consensus Statement* vedtatt.

Håndtering av trakasseringssaker

Som siste innleder på seminaret tok **Dag Ellingsen** fra Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) for seg temaet «Forskjellen på å ha rett og få rett. Håndteringen av seksuell trakassering i en rettslig sammenheng». Han slo fast at det er få saker som kommer for retten som «rene» seksuelle trakasseringssaker. Slike saker håndteres oftest utenom rettsapparatet – som arbeidsmiljøsaker og som fagforeningssaker osv.

Barne- og likestillingsdepartementet har gitt AFI i oppdrag å utrede hvorvidt Likestillings- og diskrimineringsnemnda (LDN) – som i dag er klageinstans for vedtak fattet av Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) – kan være aktuell som lavterskeltilbud for behandling av seksuelle trakasseringssaker, en type saker som verken LDO eller LDN behandler i dag.

Ellingsen var også inne på universitetenes og høgskolenes situasjon i trakasseringsbildet. Det viser seg vanskelig å finne forskning om trakassering innenfor denne sektoren.

Min «konklusjon»

En rød tråd i seminaret handlet om at kvinner skal «tåle». Det pågår hele tiden forhandlinger om meningsinnhold, og det er normer både om å tie og om ikke å «se» for de som er «tilskuere». Seminaret var en vekker i forhold til hva som kan være situasjonen ved ens egen institusjon. Hos oss er vi nødt til å sette bevisstgjøring om seksuell trakassering på dagsordenen. Jeg tror ikke vi er alene om den nødvendigheten. ◆

50 millioner til forskning om vold – på vei mot et nytt og bedre forskningsfelt?

Sommeren 2014 annonserte Justis- og beredskapsdepartementet at de ville bevilge 50 millioner friske kroner til forskning på vold i nære relasjoner. Det er en historisk satsing på et felt med stort behov for institusjonalisering og konsolidering. Men hvordan vil disse forskningsmidlene bli brukt? En tidlig novembermorgen i 2014 inviterte Voldtektsforskningsnettverket praksis- og forskningsmiljøene til seminar og debatt om den nye satsingen.

Av Anja Emilie Kruse, forsker III ved NKVTS / koordinator for Nettverk for forskning om voldtekt, seksuelle overgrep og gråsonekrenkelser, STK
anja.kruse@nkvts.unirand.no

Initiativet til kunnskapsopprustningen kom i sin tid fra justisminister Grete Faremo, noen måneder før regjeringsskiftet i 2013, og ble videreført av den blåblå regjeringen i statsbudsjettet for 2014. Pengene er nå fordelt på to forskningsmiljøer, og danner økonomisk grunnlag for to femårige forskningsprogrammer hos henholdsvis NOVA og Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS).

Forskningsbehov og teoriutvikling

Øystein Gullvåg Holter, professor ved STK og faglig ansvarlig for Voldtektsforskningsnettverket, åpnet novembermøtet med å vektlegge viktigheten av at forskningsbehov formuleres både fra praksisfeltet og fra forskerne selv. Han understreket at det er stort behov for mer teoriutvikling på feltet, og at voldsproblemet i større grad enn tidligere bør settes i sammenheng med sosial likhet/ulikhet, og de sosiale strukturene som handlinger skjer innenfor.

Nettverket hadde invitert de faglig ansvarlige for hvert av forskningsprogrammene til å presentere sine prosjekter, før fire representanter for ulike deler av praksis- og forskningsfeltet fikk slippe til med forberedte kommentarer til programmene.

NOVA: Voldens mening, uttrykk og variasjon

Først ut var professor **Svein Mossige** (UiO/NOVA), som skal lede NOVAs program. Han fortalte at NOVA vil vektlegge *meningsaspektet* og *uttrykksformene* som knytter seg til voldelige handlinger. Mye av innsatsen rettes mot teoriutvikling, med utgangspunkt i empirisk materiale samlet inn i ni ulike forskningsprosjekter innenfor programmet. Per i dag er feltet empiristisk, underteoretisert og fragmentert, sa Mossige, som mener vi har behov for større forståelse for de fenomenene som betegnes som vold i nære relasjoner.

Vi trenger forskning som i større grad enn tidligere får fram variasjonene i feltet, og ikke nødvendigvis bekrefter tidligere resultater. Prosjektene som inngår i NOVAs program, vil derfor ha følgende overordnede, teoretiske perspektiver og tilnærminger: *kontekstualiserte forståelser av vold*; *livssituasjon/livsløp*; *polyviktimisering*; *resilience* og til slutt *konstruksjonisme/mening*.

UngVold 2015

En viktig brikke i NOVAs datainnsamling er gjentakelsen av spørreundersøkelsen *UngVold*, gjennomført i 2007 (se Mossige & Stefansen, 2007). Dermed vil de få et betydelig datamateriale, samlet inn med sammenliknbare utvalg og bygget på samme metodikk, og de vil derfor kunne følge utviklingen over tid i volds- og overgrepserfaringer. Spørsmål som kan belyses bedre, er da f.eks.: Er risikoen for å utsettes for ulike typer vold lik over tid, i ulike grupper av ungdommer og unge voksne? Oppleves og forstås samme type erfaringer som vold og overgrep – holder meningsinnholdet i voldsbegrepet seg over tid? NOVA ønsker i sitt program å tydeligere løfte opp majoritets- og minoritetsproblematikk i forhold til vold, i tillegg til «silingsprosesser» i rettsvesenet når det gjelder lovbrudd som omhandler vold i nære relasjoner.

NKVTS: Fenomenkunnskap og møter mellom velferdsstaten og berørte av vold

Forskningsleder **Arnfinn J. Andersen** presenterte NKVTS' programplan, og startet med å påpeke at de friske voldsforskningsmidlene vil føre voldsforskningen ut av arven fra 1980-tallet med fragmentariske enkeltstudier, til at forskningsfeltet blir en mer integrert del av forskningen på utfordringer i velferdsstaten.

NKVTS har formulert tre hovedområder for prosjektene innenfor sitt forskningsprogram. Flere av prosjektene skal skaffe til veie bedre kunnskap om voldens omfang, vold som fenomen og konsekvenser av vold – som utgjør det første temaet. Det andre temaet handler om møtet mellom berørte av vold (inkluderer både voldsutsatte og deres pårørende, og

utøvere av vold) og velferdsstatlige institusjoner. Det tredje hovedområdet dreier seg om behandling av voldsberørte.

Livsløpsperspektiv og forklaringsmangfold

Når det gjelder det første temaet, vil prosjektene her for en stor del bygge på dataene fra NKVTS' omfangsundersøkelse (se Thoresen & Hjemdal, 2014), og gjentakelsen av denne hvert femte år framover. Viktige tilnærminger vil være generasjons- eller livsløpsperspektivet og meningsinnholdet som tillegges voldelige handlinger. Også NKVTS ønsker med sitt volds-forskningsprogram å stimulere til mangfold i perspektiver og forklaringer på vold, som betyr at de også vil anlegge perspektiver på likestilling, kjønn, folkehelse, klasse/levekår og etnisitet i sammenheng med vold.

Etter at Mossige og Andersen hadde lagt frem de to forskningsprogrammene, var turen kommet til forberedte kommentarer fra fire ganske ulike stemmer fra ulike deler av praksis- og forskningsfeltet.

Kjønnsmakt som forklaringsmodell

Rachel E. Paul, seniorrådgiver i Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO), var første kvinne ut. Hun ønsket seg voldsforskning ut fra et kjønns- og likestillingsperspektiv, der voldens kontekst først og fremst er det moderne patriarkatet, og der utgangspunktet er at en kjønnsmaktsorden ligger som strukturelt grunnlag for voldsproblematikken. Kjønnsnøytrale beskrivelser av volden gir kjønnsblindhet, mener Paul, og dette er i strid med både en feministisk agenda og med internasjonale konvensjoner vi er forpliktet av. Paul understreket samtidig at interseksjonelle perspektiver gjerne kan kombineres med feministiske perspektiver. Hun anbefaler at det opprettes løpende dialog mellom forskerne og sivilsamfunnet, praksis- og brukerfeltet. Det er viktig at dette gjøres raskt, fordi fem år blir for lenge å vente på viktige forskningsresultater.

Kvaliteten i behandlingstilbud under lupen

Kjersti Narud, overlege ved Nasjonalt kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri (SIFER), hadde neste kommentar. Hun vektla behovet for forskning på kvaliteten på helsetjenester i møte med voldsutsatte barn, og understreket behovet for tilpasset behandling og forebygging for denne gruppen. Hun pekte også på behovet for mer kunnskap om straffesakskjeden i familievoldssaker.

I sitt innlegg minnet Narud om at forskningsformidling er viktig, slik at forskningen kan få konsekvenser også for tiltak og praksis. Ett av hennes ønsker for voldsfeltet er å få mulighet for økt bruk av registerdata i tillegg til prevalensdata i representative utvalg, samt utvikling av screeningverktøy overfor særlige grupper, f.eks. gravide, med mål om å bedre mulighetene for forebygging.

Kritisk blikk på kategorisering

Den tredje kommentatoren var **Lisa Arntzen,** sosionom og pressekontakt hos Dixi – ressurssenter for voldtatte. Hun understreket at vold i nære relasjoner er fenomener med mange dimensjoner – noe som gjør det viktig å få fram variasjoner i svarene på spørsmål om hvorfor volden begås og hvilke konsekvenser den får. Arntzen mener det er viktig å drøfte kategoriseringen av feltet, fordi de kategoriene som finnes i dag er uklare og til dels overlappende. Et eksempel på dette kan være kategoriseringen av voldtekt, der for eksempel festrelaterte voldtekter kan overlappe med andre typer voldtekter. Hun påpekte også behovet for mer kunnskap om skillet mellom enkelttilfeller av situasjonell vold og gjentakende, relasjonell vold. Arntzen mener det er behov for å undersøke om tilbudene som finnes i dag til berørte av vold, har god kvalitet, og ikke minst gjelder dette mer kunnskap om behovene knyttet til psykisk helse og helsevern hos ulike grupper utsatte. Til slutt understreket Arntzen, i likhet med de to foregående kommentatorene, behovet for god forskningsformidling tilbake til praksisfeltet.

En forskningssatsing til gode for praksisfeltet – eller...?

Per Isdal, psykologspesialist og nestleder ved Alternativ til Vold, sto for den fjerde og siste kommentaren. Isdal innledet med å fortelle at han nærer en viss skepsis til forskning på vold, fordi det ofte blir slik at gode ideer om tiltak avvises med henvisning til manglende forskningsmessig begrunnelse. Slik kan forskning bli et slags «alibi» for manglende bevilgninger og manglende satsing på tiltak, mener Isdal. Han frykter derfor at Justisdepartementets nye forskningssatsing kan gjøre det vanskeligere å få midler til praksisfeltet, så man risikerer å få beskjed om at myndighetene vil vente med å sette i gang eller finansiere tiltak til forskningen foreligger. Det er viktig å være klar over at forskningen ofte har andre målsettinger enn «fotfolket» i praksisfeltet har, mener Isdal, som ga honnør til «ildsjelene» på praksisfeltet. Samtidig er det åpenbart at praksisfeltet trenger forskning, og at praksisfeltet

ikke nødvendigvis har den tilstrekkelige forståelsen av vold, understreket han avslutningsvis.

Etter de forberedte kommentarene ble det åpnet for innspill og spørsmål fra salen. Forskning på konsekvenser for arbeidslivet, av vold i nære relasjoner, og i forlengelsen av det for NAVs arbeid med voldsutsatte, ble etterspurt, i tillegg til behovet for mer kunnskap om hvilke effekter ikke-terapeutiske faktorer som arbeidslivstilknytning har for utsattes helse. Det ble pekt på at «ildsjelene» som har lagt grunnlaget for den nye satsingen, har omfattet forskere og ikke bare praktikere. Det ble også understreket at selv om kjønnsmaktperspektivet er viktig, må dette ikke forstås reduksjonistisk som at det bare uttrykker seg i form av menns vold mot kvinner. Kjønns*nøytrale* begrep, som «vold i nære relasjoner», trenger ikke være det samme som kjønns*blinde* perspektiver. Kjønnsmaktstrukturer er del av voldsproblematikken, men må i seg selv forstås som et dynamisk fenomen der kjønn utgjør dynamiske og foranderlige mønstre og begreper. Makt knyttet til kjønn og andre sosiale skiller er viktig for å forstå vold, ble det påpekt, men dette er komplekse sammenhenger, og det er viktig at den nye forskningen bidrar til å utvikle forståelsen av dem.

Nye prosjekter ved STK:

Kjønn og ledelse i Portugal og ved UiO, kjønn og media i Afrika og fagtermer i kjønnsforskning

I november 2014 signerte STK en partnerskapsavtale med The school of Business and Management (ISEG) ved Universitetet i Lisboa. Dermed er vi i gang med vårt andre EØS-prosjekt knyttet til satsingen Norway Grants. Norway Grants er utlysninger av midler hvor forskere eller NGOer i en rekke land i Europa kan få finansiert forsknings- eller utviklingsprosjekter gitt at de samarbeider med relevante miljøer i Norge. Et fagmiljø ved et institutt for økonomi og business ved Universitetet i Lisboa tok kontakt med STK tidlig i mars, for å undersøke om vi hadde tid og lyst til å delta i et utviklingsprosjekt med ambisjon å utvikle guider og handlingsplaner rettet inn mot ledere i næringslivet i Portugal.

Vår gjesteforsker **Lotta Snickare**, (postdoktor ved KTH i Stockholm, med et utvekslingsstipend som har bragt henne hit til STK) – har jobbet med lederutvikling i en årrekke, og sa ja til å gå inn som STKs forsker i søknaden som ble utformet. Og prosjektet fikk tilslag, og er nå altså i gang! Dermed er STK nå med på prosjektet «Promoting Gender Equality in Decision-Making Positions and Reduction of the Gender Gap in Business Sector: From the Diagnosis to Intervention».

Og STK har mottatt midler fra Språkrådet til å gjennomføre terminologiarbeid på kjønnsforskningsfeltet. Dette arbeidet vil bestå i å samle inn, registrere og formidle fagtermer som er sentrale i kjønnsforskningen. De innsamlede termene vil etter hvert bli publisert i en termbank på internett som er tilgjengelig for alle, både studenter og fagfolk. STKs representanter i prosjektet er professor **Jorunn Økland** (prosjektleder) og **Amund Rake Hoffart**. I tillegg har prosjektgruppen medlemmer fra Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø og NTNU. Midlene er tildelt for perioden 2015–2016.

Tredje prosjekt med oppstart i 2015 er STKs neste «klinkekule», som har blitt det interne navnet på en rekke av forskningsrapporter om likestillingsproblemstillinger ved UiO. STK har fått støtte fra UiOs sentrale pott for likestillingsarbeid til å forske på noen av likestillingsutfordringene ved UiO, og har alt levert to rapporter – en om UiOs mentorprosjekt og en om studenters valg av de fagene hvor det er størst kjønnsubalanse. I disse dager ferdigstilles den tredje av disse «klinkekulene», som handler om veiledning av stipendiater med barn. Deretter er vi klare til å følge opp med ytterligere et slikt lite forskningsprosjekt, denne gangen i samarbeid med Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. **Sara Orning**, forsker ved STK – skal studere kjønn og ledelse ved nettopp MN-fakultetet. Prosjektet har tittelen «Svikter kvinnene? En studie av kjønns(u)balanse, fagkultur og ledelse» og inngår i et større samarbeid mellom STK og MN-fakultetet på temaet kjønnsbalanse.

Og så er STK så heldige at vi er partner i et større forskningsprosjekt ledet av Jo Helle-Valle fra Høyskolen i Oslo og Akershus, som fikk finansiering fra Forskningsrådets FRIPRO-program. Åtte forskere fra fem land skal i gang med prosjektet «New Media Practices in a Changing Africa». Blant de mange temaer som her skal utforskes, er hvordan kjønn og seksualitet virker inn på bruken av nye medier i land som Botswana, Sør-Afrika, Kongo og Zambia. Sosiologen **Ardis Storm-Mathisen** er STKs medarbeider inn i dette prosjektet.

Vi ser fram til å lære mer om kjønn og ledelse både i Portugal og ved MN-fakultetet, om kjønn, seksualitet og media i Afrika og om fagterminologi i kjønnsforskning! ◆

Norske feministiske tidsskrifter – før og nå

STK ønsket å feire tidsskriftet *FETT* og benyttet anledningen til å utforske norsk, feministisk tidsskriftflora i et historisk perspektiv. Tirsdag 14. oktober ble det derfor arrangert et åpent seminar på Litteraturhuset i Oslo om temaet «Feministiske tidsskrifter i offentligheten – før og nå».

Av Ragni Indahl, STK
ragni.indahl@stk.uio.no

I år jubilerer tidsskriftet FETT (http://fett.no/). I 10 år har ulike redaksjoner laget et spennende og provoserende feministisk magasin. FETT henter inspirasjon både fra ukebladene de ønsket å være et alternativ til, og fra andre feministiske tidsskrifter, som for eksempel *BANG* i Sverige (http://www.bang.se/). Men Norge har også tidligere hatt feministiske tidsskrifter: Alt på 1700-tallet fantes faktisk et dansk-norsk tidsskrift med kvinnesaksperspektiver og ambisjon om endringer. Og mellom disse historiske ytterpunktene finner vi flere, blant annet *Nylænde* (1887–1927) og *Sirene* (1973–1983).

Her var vi ca. 30 tilhørere som fikk lære om historiske forløpere og ble bedre kjent med FETT. Og med et helt nytt feministisk tidsskrift: studenttidsskriftet *Føniks*!

Representantene for nåtida var først ute og presenterte sine blader: Kristine Solvin fra Føniks fortalte om oppstartsprosessen til det første nummeret som kom ut i 2014, med temaet «Feminismer». Føniks har vokst frem i Det Norske Studentersamfund, nærmere bestemt i miljøet Feministisk forum. Det står ikke på idealisme og engasjement, men penger er det mindre med – så det blir spennende å se hva de får til.

FETTs redaktør Hilde Sofie Pettersen fortalte at deres første redaksjon sprang ut fra miljøet som skrev boka *Råtekst* i 1999, inspirert av svenske *Fittstim* (også fra 1999). Dagens FETT har fått filial i Bergen og har en ambisjon om å bidra med mer enn selve bladet. De arrangerer en rekke ulike seminarer og temamøter i tillegg til å utgi tidsskrift, og er også pådriver for å få med flere helt unge feminister både som skribenter og på sine arrangementer.

Ellen Krefting, førsteamanuensis ved IFIKK, UiO, åpnet opp et for mange ukjent kapittel av norsk tidsskriftshistorie. Den (mannlige) franske opplysningsskribenten og redaktøren la Beaumelle oppholdt seg i København i årene 1747–1751 og brukte sitt tidsskrift *La Spectatrice danoise* til tidlig-moderne kvinnesak. Vi fikk vite at det i periodens rikholdige tidsskriftskultur var vanlig å tenke kvinner inn som lesere, og at det også fantes publikasjoner rettet mot kvinner spesielt. Da riktignok som regel med et innhold innrettet mot å lære kvinner borgerlige dyder som ikke nødvendigvis var spesielt feministiske. Men dette viser at kvinner var aktive lesere av tidsskrifter i Danmark-Norge på 1700-tallet, ja, faktisk en betydelig lesergruppe, og at det her var rom også for kvinnesakssynspunkter.

Tone Brekke, postdoktor ved STK, holdt innlegg om Gina Krog og *Nylænde: Tidsskrift for Kvindernes sag*. Nylænde var en betydelig bidragsyter til norsk kvinnesaksdebatt fra det første nummer i 1887 til det gikk inn i 1927. Tidsskriftet trykte dikt, sanger, litteraturanmeldelser ved siden av politiske appeller og debatter. Og Nylænde hadde et internasjonalt tilsnitt, formidling fra kvinnesaksfrontene ute i den store verden til en norsk leserkrets var sentralt. Samtidig kastet bladet seg inn i samtidens debatter om det norske og det nasjonale med feministisk-revisjonistiske perspektiver. Nylænde ble drevet frem av ildsjelen Gina Krog. Da hun døde i 1916, forsvant noe av «piffen», selv om de holdt det gående litt mer enn 10 år til. Det er all grunn til å fremheve dette tidsskriftets historisk viktige rolle som intellektuell møteplass i kvinnebevegelsens tidlige fase i Norge.

Til slutt presenterte Synnøve Lindtner fra Universitetet i Bergen tidsskriftet *Sirene: Tidssignal for Kvinner og Menn*. Dette bladet kom ut i 10 år fra 1973 og er blant annet kjent for det enorme opplaget: 25–30 000 hvert år i starten! Til sammenligning hadde *Dagbladet* 80 028 og *Klassekampen* 17 648 i gjennomsnittlig opplag per utgave i 2012. Og *Kvinner og klær* hadde 39 430 i 2013. I dette tilfellet snakker vi om feminisme med stor gjennomslagskraft. Men Sirene kom og gikk med et smell, etterspørselen falt etter få år. Lindtners teori er at bladet traff et akutt behov og en interesse i en periode hvor det praktisk talt ikke fantes andre medier som tok opp feministiske problemstillinger. Nå er det mange mediekanaler og flere ulike typer av fora for oss med interesse for kjønn-, feminisme- og likestillingsproblemstillinger.

I dag er vi jo så heldige at vi både har tilgang til FETT og Føniks og mange internasjonale, feministiske tidsskrifter, som både konkurrerer og utfyller hverandre. Og kanskje er det like greit at utviklingen har brakt oss hit – at det nå er mange stemmer der det før var få. Vi ønsker Føniks lykke til videre – og lykke til med de neste 10 til FETT! ◆

Studielivet – faglig og sosial lærdom

Studentlivet ved UiO handler ikke bare om lesing, pugging og eksamen – det handler minst like mye om sosialt samvær og muligheter til å engasjere seg. Studentutvalget ved STK er bindeleddet mellom kjønnsstudiestudentene og UiO. I tillegg til å fremme studentenes interesser arrangerer utvalget sosiale tilstelninger og fagrelaterte samlinger. Helhetsopplevelsen av studiene er det som står i fokus.

Av Ann Christin Eng, MA-student STK, leder Studentutvalget ved STK, høsten 2014
anncen@student.hf.uio.no

Å fordype seg i kjønnsstudier ved UiO – om det er gjennom en bachelor, årsenhet, masterprogram eller et enkeltemne – er både lærerikt og utfordrende. Bredden i faget gjør at det kan kombineres med mange studieretninger, og vi møter dermed ofte andre som har erfaringer eller kunnskap om temaet kjønn innen helt andre felt enn vi selv. Til tross for dagliglivets hyppige referanser til (bruk av) ordet kjønn kan det til tider oppstå interessante samtaler når man skal forklare for folk utenfor studiet hva kjønnsstudier egentlig *er*.

For en student er det faglige sentralt, og i travle perioder og eksamenstider er det som regel ikke tid til å fokusere på andre ting enn faget. Men hva vi lærer i tillegg til studiene, er minst like viktig, og noen av de grunnleggende erfaringene fra studentlivet skapes ofte utenfor forelesningssalen. Gjennom studiene oppstår mange muligheter til å etablere nettverk og å knytte nære vennskap – og det er ofte akkurat disse som får en gjennom de travleste periodene. Å engasjere seg i organisasjoner og foreninger er en mulighet til å vokse og lære på andre områder enn det rent faglige. Her kan hver og en også være med på å påvirke valg som former studiene i fremtiden.

Studentutvalget ved STK – et bindeledd

Studentutvalget ved STK fungerer som et bindeledd mellom alle som holder på med kjønnsstudier, og UiO. Møtene er uformelle og åpne for alle STKs studenter, og enhver kan engasjere seg i forhold til egen kapasitet. Hovedmålet er å fremme studentenes interesser og å forbedre kvaliteten på studietilbudet ved STK. Studentutvalget har en representant og en vararepresentant i STKs styre, i Programrådet og i Det humanistiske fakultets Studentutvalg (HFSU). Representantene er valgt for ett år av gangen. Studentutvalget arrangerer Fagkritisk dag, Karriereseminar og andre sosiale tilstelninger ved STK.

Styret er STKs øverste organ, og deltakelse her gir studentene innblikk i driften av senteret og mulighet til å kunne ta til orde når undervisning eller andre studentrelevante saker tas opp. Programrådet behandler de faglige rammene og kvalitetssikringen av emnene på studiet, og det er viktig at studentenes egne erfaringer tas med i betraktningen når emnene evalueres eller endringer blir gjort. Sammen med HFSU jobber STKs studentutvalg med fagpolitikk opp mot fakultetsledelsen.

Fagkritisk dag

Fagkritisk dag er det navnet tilsier – man setter et kritisk søkelys på studiene, samt forholdet mellom studenter og fagmiljø. Studentene velger selv et aktuelt tema de ønsker å ta opp til debatt. I 2014 valgte Studentutvalget å sette fokus på trans i et kjønnsforskningsperspektiv, og stilte spørsmålet: Hva kan et bredere kjønnsmangfold gjøre for norsk kjønnsforskning? Bakgrunnen for temaet var at transrelatert problematikk har kommet mer og mer fram i mediebildet, mens pensumet på kjønnsstudier kun har noen få tekster som tar opp emnet. Som fagpersoner inviterte vi Heidi Eng fra Diakonhjemmet Høgskole og Katrina Roen fra Psykologisk institutt ved UiO. Eng og Roen holdt hver en innledning om temaet, som ble etterfulgt av en veldig interessant debatt med et engasjert publikum. Blant de oppmøtte var det også studenter fra andre studieretninger med en personlig interesse for emnet, og viste at kjønn er et emne som opptar mange.

Karriereseminaret

Karriereseminaret er en mulighet for kjønnsstudiestudentene til å rette blikket framover og få innblikk i jobbmulighetene. Hovedmålet er å hjelpe studentene ved STK med å svare på spørsmålet: Hva skal jeg gjøre når jeg er ferdig med utdanningen? I 2014 ble seminaret arrangert på våren, og innlederne inkluderte tidligere studenter ved STK som nå jobber i LO, ved UiB, Kilden og i Helsedirektoratet, samt representanter fra STK og Norsk Folkemuseum. Dette gav et spennende innblikk i de personlige erfaringene til mennesker som jobber med kjønn og likestilling på mange forskjellige måter. Veien til de ulike arbeidsfeltene ble beskrevet som både tilfeldig og som et resultat av at riktige muligheter

Foto: Privat

Fra feltarbeidet i Port-au-Prince: Ann Christin Eng og Richard Miguel, en lokal haitianer som var sjåfør, guide og oversetter.

åpnet seg til rett tid. Sentralt for rådene var å følge egne interesser og ikke å være redd for å bruke sitt nettverk for å kommunisere interessere for en jobb. Både når det gjelder å finne arbeid ved siden av studiene og etter endt studium, er Karrieresenteret et godt alternativ. Det lønner seg å benytte de ressursene som er tilgjengelige for å klare seg i jobbsøkerprosessen.

Film og pizza

Studentutvalget arrangerer også sosiale tilstelninger for STK-studentene, og her står medlemmene helt fritt til å velge type arrangement og temaer. Er det noen som brenner sterkt for et tema, kan man fremme forslag til møter. Et jevnlig arrangement har vært film- og pizzakveld, der vi viser aktuelle filmer om kjønnsrelaterte emner og diskuterer i etterkant. Høsten 2014 satte studentene fokuset på trans, og vi viste den fransk-canadiske filmen *Laurence Anyways* i oktober. Samtalen tok også for seg studielivet på STK generelt, og gav muligheten til å utveksle erfaringer fra studiene på tvers av fordypninger og studienivåer.

Når livet skjer

Som student har man frister og faglige krav som skal overholdes, men livet stanser ikke opp ved siden av studiene, og det er ikke alltid ting går som planlagt. Den som har innvendinger mot studiene av en faglig karakter eller problemer med en foreleser, oppfordres alltid til å si fra direkte til den det gjelder eller gjennom Studentutvalget eller studiekonsulent. Hovedfokuset er at studiene skal være en god opplevelse, og når det oppstår utfordringer og problemer underveis, er det viktig å ha tilgang til konstruktiv støtte.

Som masterstudent ved STK har det vært spennende å kombinere kjønnsstudier med tidligere spesialiseringer. Utviklingen fra idé til ferdig oppgave har vært en lærerik – og tidkrevende – prosess. Muligheten til å utføre feltarbeid i utlandet er også en styrke ved programmet, og jeg mottok kun positiv støtte fra senteret i forbindelse med mitt eget feltarbeid på Haiti. Men ikke minst har de menneskene jeg har blitt kjent med gjennom studiene og Studentutvalget vært det viktigste. STK har enormt mange kunnskapsrike studenter og ansatte, og representerer et mangfold som er grunnleggende for studiet. Det å ta seg tid til å prate med og bli bedre kjent med noen av disse menneskene, er kanskje det vi som studenter lærer mest av, når alt kommer til alt. ◆

STUDENTLIVET

Velkommen til Colombia!

Forestill deg at du får et kart over hele verden og muligheten til å dra dit du vil for et semester eller to på utveksling. Selv hadde jeg over 12 land på ønskelista, og endte opp med å dra hjem til Colombia. Har du ikke vurdert å dra på utveksling, bør du gjøre det nå, du kommer ikke til å angre – det gjør i hvert fall ikke jeg.

Av Lina M. Alvarez Reyes, STK-student
lmreyes@student.hf.uio.no

Foto: Privat

For 16 år siden pakket jeg sammen deler av min barndom i Colombia og dro til Norge for første gang. Jeg reiste tilbake til Colombia så ofte jeg kunne i feriesammenheng, og har aldri gitt fra meg mine røtter. Latin-Amerika har alltid vært en stor del av mitt liv. Derfor bestemte jeg meg for å studere her. Som STK-student har jeg i tillegg savnet kjønnsperspektiv fra det søramerikanske feltet, og det ville jeg gjøre noe med.

Når du blir gitt en mulighet til å dra ut i verden for å studere og jobbe med dine ambisjoner, er det et tilbud du ikke takker nei takk til, spør du meg.

Byen som aldri sover

Det semesteret jeg har vært i Bogotá, har vært fullt av opplevelser, det er nesten utrolig hvor fort tiden har gått. Selv om dette er mitt hjemland, hadde jeg lite kunnskap om hvordan studentlivet var og hvordan landet fungerte. Alt jeg visste var at jeg ville oppleve alt, bli kjent med det colombianske folket, smake på maten, reise, se ulike steder, bli bedre kjent med de sosiale utfordringene, forstå meg på det som skjer her. Mye av det vi kjenner til om Colombia, er stereotypiske ting som blir presentert gjennom media, at det ikke er trygt, at det er krig overalt, at det renner kokain i alle gater og at korrupsjon er nøkkelordet for å lykkes. Jeg kan skrive under på at ikke alt stemmer. Det finnes en annen side av realiteten, folket er fulle liv og glede, maten er fantastisk. Landskapet er uforglemmelig, det er farger overalt og alltid noe å finne på, enten det er å dra på museum eller danse salsa til kl. 5 om morgenen. Bogotá er en by som aldri sover. Alt du kan finne på å gjøre, kan du gjøre her, og når jeg ikke har druknet i bøkene, har jeg gjort nettopp det, alt jeg kan finne på.

Universidad Nacional de Colombia

Jeg er inne i min siste uke på Universidad Nacional de Colombia i hovedstaden Bogotá og må snart ta farvel med mine medstudenter. Her har jeg tatt fem forskjellige emner; seksualitet, nytelse og begjær; sosiale bevegelser og sosialt arbeid; moderne feministiske debatter; kvinner, væpnet konflikt og fredsbygging og The Beatles og noe mer – kultur og samfunn 1965–1970. Hvert eneste fag har gitt meg kunnskap som har åpnet en helt ny verden for meg, og jeg har blitt forelsket i alt som har med universitetet å gjøre. Kjønnsperspektiv fra dette kontinentet har jeg også fått, så mitt ønske er oppfylt. Men studentlivet har ikke bare vært en dans på roser, det ville vært en løgn om jeg fortalte at alt bare har vært en drøm. Jeg har

hatt mange lange dager med forelesninger på et språk jeg har en del utfordringer med og søvnløse netter med opptil 11 innleveringer på en uke. Men om du spør meg om jeg ville gjort det igjen, hadde jeg ikke nølt et eneste sekund med å svare ja!

Universitetet regner med over 30 000 studenter og et universitetsområde som er formet som en ugle. Det er grønne områder over alt, stor variasjon i kantinemat og det beste universitetet på nasjonalt nivå, både innholds- og kvalitetsmessig. Du kan drømme deg bort med fagbøker på bibliotekene og bli overrasket med konserter nærmest ukentlig. Det som jeg likte best derimot, er hvor mye liv det er i hver eneste vegg, for her er nesten alle bygninger og vegger tagget med budskap og bilder. Rett og slett i rak motsetning til vårt lille universitet i Oslo.

Når jeg ikke har vært på campus, har jeg vært ute og reist med nye og gamle venner. En tur jeg aldri vil glemme, er studieturen til Cali og Trujillo, to byer som har vært hardt preget av den interne, væpnete konflikten. Vi fikk møte ulike organisasjoner som jobber med fredsbygging og som jobber direkte med krigsofre. Jeg har møtt noen helter og heltinner som har sterke historier å fortelle, de kan aldri glemmes.

Avslutningsvis vil jeg gjenta at dette har vært et uforglemmelig semester, det blir vanskelig å ta farvel med menneskene og stedene, men jeg vet at dette ikke er siste tur. Forhåpentligvis har du lært litt mer om landet, og at du ikke bør se bort fra denne muligheten. Reis ut, ta en titt på kartet du har fått foran deg, våg å studere i utlandet og lær ting du ellers aldri ville lært i Norge. Bestemmer du deg for å reise til Colombia, har du mine sterkeste anbefalinger, og du kan kontakte meg når som helst for tips. Velkommen til Colombia! ◆

Velkommen til nye forskere i vårsemesteret

Anna Young startet i januar som ny stipendiat ved STK. Anna har master i litteraturvitenskap og er nå i gang med et doktorgradsprosjekt med tittelen «Bad Seeds: Children, Gender, and Violence in the Post-war British and American Novel». Her skal hun nærlese og analysere fem romaner hvor barn fremstilles som voldsutøvere. Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan kjønn spiller inn i disse romanene. Young er spesielt interessert i å undersøke om forfatterne fremstiller de voldelige hovedpersonene i sine verk som utøvere av stereotyp «maskulin» eller «feminin» vold, og om – og hvordan – familiestrukturer og kjønnsroller fremstilles som triggere av barnas vold.

I løpet av våren skal vi ansette nye prosjektmedarbeidere på eksternt finansierte prosjekter: Sosiologen **Ardis Storm-Mathisen** starter i en 50 % stilling på prosjektet New Media Practises in a Changing Africa, et FRIPRO-finansiert prosjekt hvor Høyskolen i Oslo og Akershus er prosjekteier med Jo Helle-Valle som prosjektleder, og hvor STK skal bidra som en av flere partnere.

STK starter også snart opp et spennende terminologiprosjekt med finansiering fra Språkrådet, og på dette skal vi ansette filosofen **Amund Rake Hoffart** i en deltidsstilling. Han har vært her nylig som vitenskapelig assistent og «nøkkelbarn». Vi gleder oss til å ha ham tilbake som medarbeider på STK.

STKs mandat som møteplass for kjønnsforskning blir blant annet ivaretatt ved at mange norske og internasjonale gjesteforskere besøker oss på kortere og lengre gjesteforskeropphold. Denne våren gleder vi oss til å få **Pia Vuolanto,** som er sosiolog og postdoktor Research Centre for Knowledge, Science, Technology and Innovation Studies (TaSTI) ved Universitetet i Tampere, Finland, og forsker på hjernevaskdebatten. **Karolina Dmitrow-Devold** som er doktorgradsstipendiat på Forskningssenteret for Barns og Unges Kompetanseutvikling ved Høgskolen i Lillehammer og jobber med et prosjekt om tenåringsjenter som blogger. **Eirinn Larsen,** historiker og seniorforsker ved BI, kommer til STK for å jobbe med en bit av Forskningsrådets historie – nemlig den delen som omhandler norsk og internasjonal kvinne- og kjønnsforskning.

STKs kontakt med Kina er økende, og denne våren kommer fem kinesiske studenter hit – i tillegg til ei som ankom i 2014. Det er flott at forsknings- og undervisningssamarbeidet med Kina innebærer kontakt med både forskere og studenter, og studentene som kommer, er både BA- og MA-studenter, så nå får vi anledning til å bli kjent med hele spennet av kinesiske akademikere – fra de yngste studentene til de mest erfarne forskerne!

Vi ser frem til å bli kjent med nye studenter, nye forskere og nye prosjekter – velkommen til STK! ◆

MASTEROPPGAVER

Karakterundersøkelse av masteroppgaver i kjønnsforskning

I fjor vår fikk det nasjonale fagrådet for kjønnsforskning henvendelse fra Universitets- og høgskolerådet (UHR) om at kjønnsforskning var trukket ut til karakterundersøkelse i 2014.

Av Elisabet Rogg, universitetslektor, STK
u.e.rogg@stk.uio.no

Fagrådet kunne velge mellom flere former for karakterundersøkelse, og bestemte seg for å fokusere karaktersetting av masteroppgaver i tverrfaglige kjønnsstudier. I Norge er det to miljøer som tilbyr 2-årige masterprogram: Institutt for tverrfaglige kulturstudier/Senter for kjønnsforskning (SKF) ved NTNU har tilbudt Master i tverrfaglige kultur- og kjønnsstudier siden 2003 (endret til Master i likestilling og mangfold i 2014), mens Master in Gender Studies er relativt ny ved Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, UiO.

En ekstern kommisjon bestående av to medlemmer fra NTNU og Høgskolen i Oslo og Akershus ble bedt om å vurdere og sette karakter på åtte utvalgte masteroppgaver. De to medlemmene hadde verken vært foreleser, veileder eller sensor ved de to masterprogrammene. Kommisjonen bedømte først oppgavene individuelt, og hadde deretter en felles vurdering med karakterfastsetting etter skalaen A–F. Kommisjonen var ukjent med hvilke karakterer som ble gitt ved ordinær sensur.

Den konkrete undersøkelsen

Fire masteroppgaver ble plukket ut fra hver av de to enhetene, dels ut fra karakterspredning, dels for å få vurdert bruk av karakteren A.

Kommisjonen la følgende sjekkliste til grunn:

- Er problemstillingen forskbar, klar og presis?
- Er problemstillingen i dialog med valgt teori?
- Er den anvendte metoden formålstjenlig med hensyn til problemstillingen?
- Er behandlingen av faglitteraturen fyllestgjørende, oppdatert og relevant?
- Er framstillingen logisk oppbygd, og er det sammenheng mellom de forskjellige delene av oppgaven?
- Er analyseresultatene og konklusjonene rimelige og konsistente med det framlagte data- eller kildematerialet, og har analysen sammenheng med valgt teori og metode?

Tre forhold utpekte seg

For det første var det diskrepans mellom kommisjonens vurderinger og opprinnelig sensur i tre oppgaver som hadde fått A og/eller B. Kommisjonen påpeker svakheter i den empiriske analysen som et fellestrekk ved disse tre oppgavene. Analysen tenderer til å bli normativ og uttrykk for studentens meninger mer enn å være fundert i materialet. Oppgavene viser en teoretisk styrke, men det er ikke godt samsvar mellom teori og empiri i analysene.

For det andre var det relativt stor enighet innad i kommisjonen, som var enig om karaktersetting i seks av åtte oppgaver. I én oppgave var det et sprik fordi styrker og svakheter ble vektet ulikt, mens en oppgave bare ble vurdert av en av kommisjonens medlemmer fordi den andre ikke kjente seg kompetent til å gjøre en vurdering.

For det tredje fikk alle de seks oppgavene der kommisjonen var enig, karakteren C.

Kommisjonen la fram sine vurderinger for fagrådet, som hadde en inngående diskusjon. Det munnet ut i en oversikt over utfordringer det bør jobbes videre med.

Sensurkriteriene

Sensurkriteriene bør i større grad reflektere fagspesifikke kompetansekrav. Analytisk kompetanse bør vektlegges tydelig. Sensurkriteriene bør også inneholde generelle krav, slik som å forholde seg til annen forskning på feltet, etterprøvbarhet og referanser. Det må også tas hensyn til at ikke alle oppgaver består i å anvende teoretiske perspektiver på empirisk materiale.

Analytiske ferdigheter: Veiledere og studenter bør tidlig informeres om sensurkriteriene. Undervisning og veiledning bør legge mer vekt på analytisk kompetanse. Studenter bør oppfordres til å reflektere over forholdet mellom «å bruke teori xx» og «å være inspirert av teori xx».

Mest mulig rettferdig og riktig vurdering: Sensuren bør i størst mulig grad gjenspeile oppgavens fag/analysetradisjon i tillegg til tema.

Tverrfaglighetens utfordringer: Diskutere betydningen av kjønnsforskning som tverrfaglig disiplin versus som dobbeltdisiplinært fagfelt. ◆

Pris til masteroppgave om intersex

Vi gratulerer Ingrid Dønåsen (bildet) med prisen for beste masteroppgave med kjønnsperspektiv ved UiO 2014, levert ved Psykologisk institutt. Med tittelen «Atypical Sex Development – Perspectives of Laypeople» sier juryen, at liknende forskning har så vidt de vet aldri tidligere blitt gjort på feltet ikke-typisk kjønnsutvikling. Prisen ble delt ut ved STKs tradisjonelle nyttårsselskap 15. januar 2015.

Foto: Beate Sletvold Øistad, KILDEN

Tekster fra nominasjonene redigert av Elisabet Rogg
u.e.rogg@stk.uio.no

Juryen, som besto av Halvard Vike, Anne Helene Kveim Lie og Elisabet Rogg, understreket arbeidets kvalitet med følgende ord: «Ved å bruke feministiske og sosialkonstruksjonistiske teorier om kjønn sammen med kritiske sosialpsykologiske teorier, utfordrer Ingrid Dønåsen tradisjonelle paradigmer og bidrar samtidig med noe nytt og konstruktivt. Hennes studie vil inngå i en internasjonal studie som nå forberedes for internasjonal publikasjon».

Ingrid Dønåsens masteroppgave fokuserer på hvordan personer uten erfaring med ikke-typisk kjønnsutvikling, det som ellers omtales som intersex eller «disorders of sex development» (DSD), resonnerer omkring kliniske dilemmaer som personer med egen erfaring møter i helsetjenesten.

Ved hjelp av sin kreative, metodiske innfallsvinkel viser Dønåsen hvordan forskere på en alternativ måte kan få fram kunnskap for å hjelpe barn og ungdommer med ikke-typisk kjønnsutvikling. Gjennom en kvalitativ analyse av data fra fokusgruppeintervjuer, har Dønåsen fått tak i grunnleggende

samfunnsmessige forståelser av kjønn og kjønnsutvikling. Hun peker på betydningen av å forstå hvordan «common sense understandings» ligger til grunn for medisinske intervensjoner. Hun viser videre hvor viktig det er å diskutere disse for å kunne forbedre intervensjoner for de som har erfaring med intersex/DSD.

Ingrid Dønåsen har demonstrert en nyskapende og alternativ forskningsstrategi som kan få stor betydning for den videre kunnskapsutviklingen i feltet. Hun har også på en fremragende måte forholdt seg interdisiplinært til den brede litteraturen innenfor humaniora, medisinsk forskning og samfunnsvitenskap. Hennes interdisiplinære, teoretiske diskusjoner er betydelig mer ambisiøse enn det som normalt kreves i en masteroppgave i psykologi.
Nominert av Tove Lundberg (veileder) og Inger Skjelsbæk (sensor).

Ellen Sofie Baalsrud: Et anslag mot en 200 år gammel 'kjønnskontrakt'? En analyse av stemmerettsdebatten i Stortinget 5.–6. juni 1890.
Institutt for filosofi, ide- og kunsthistorie og klassiske språk
Nominert av Espen Schaanning (veileder).

Ellen Sofie Baalsrud har i sin masteroppgave analysert den første debatten om kvinners stemmerett som fant sted i Stortinget over to dager i 1890. Få, om noen, har analysert denne debatten så grundig som Baalsrud tidligere. Debatten er en interessant case, nettopp fordi ingen forventet stemmerett for kvinner som resultat. Følgelig ble ordvekslingen svært åpen og knyttet til prinsipielle spørsmål. Det oppsiktsvekkende og radikalt nye Baalsrud har oppdaget, er at det brøt fram et manns- og maktperspektiv mellom stemmerettsargumentene: Stortingsmennene skulle diskutere kvinners stemmerett, men plutselig ble mange av dem samtidig tvunget til å reflektere over seg selv, som menn – og begynte å ta et selvransakende oppgjør med den kjønnsdiskursen som på dette tidspunktet var gjeldende i Norge (og Europa).

Baalsrud har et diskursanalytisk grep og har benyttet Carol Patemans begrep om kjønnskontrakten som analysenøkkel. Nettopp ved dette grepet har hun fått fram disse (og andre) idéhistorisk relevante sider ved denne viktige stortingsdebatten. Svært mange norske historikere har etter hvert skrevet om kvinnens rolle i Norge generelt og kvinners kamp for stemmerett spesielt. Men ingen har sett at mennene også diskuterte sin rolle som menn – derfor er Baalsruds bidrag et empirisk og analytisk nybrottsarbeid i et felt vi trodde var ferdig utforsket.

Foto: Emil N. Johnsen, STK

Hedda Fannemel Espeli (bildet): Uten sosiale medier hadde jeg ikke hatt den stemmen jeg har i dag. Kvinners meningsytring i den digitale offentlighetens kultur.
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Nominert av Kari Steen-Johnsen og Håkon Larsen (veiledere).

I sin masteroppgave diskuterer Hedda Fannemel Espeli hvilke betingelser den digitale offentlighetens kultur setter for kvinners meningsytring. Basert på et utvalg av 10 profilerte kvinnelige meningsytrere, undersøker Espeli hva det er som motiverer disse kvinnene til å ytre seg, hvilke strategier de bruker for å nå frem med sine budskap, og hvordan de håndterer ubehageligheter som oppstår som følge av deltagelse.

For det første føler kvinnene i denne studien at sosiale medier har gitt dem nye muligheter til å delta i offentlig debatt. *For det andre* er det samtidig tydelig at det å lykkes som debattant i sosiale medier, krever refleksivitet og evne til regulering av innhold, form og tone i det man skriver. Espeli påpeker at det foreligger en underliggende spenning mellom en fornuftsdiskurs og en følelsesdiskurs, og at de kvinnelige debattantene etterstreber fornuft og saklighet som en overordnet verdi – mens de unngår det som kan tolkes som følelsesladet. *For det tredje* har flertallet av informantene

opplevd ubehagelige og nedlatende – tydelig kjønnede – kommentarer i forbindelse med sin ytringsvirksomhet i digitale offentligheter.

Hedda Fannemel Espelis masteroppgave er et modent og reflektert arbeid som holder høy, vitenskapelig kvalitet. Hun forankrer sin analyse i grunnleggende, kultursosiologiske begreper og forståelser, og kombinerer dette med en bred lesning, analytisk originalitet og stor grundighet.

Rakel Igland Diesen: Katarina av Sienas fromme barndom: En idéhistorisk undersøkelse av barndomsbeskrivelser i helgenvitaet Legenda Major.
Institutt for filosofi, ide- og kunsthistorie og klassiske språk.
Nominert av Reidar Aasgaard (veileder).

Rakel Igland Diesen har i sin masteroppgave i idehistorie analysert barndomsfortellingen om Katarina av Siena i Legenda Major, som er den viktigste og mest kjente helgenlegenden vi har om Sankta Katarina. I arbeidet med oppgaven har hun også lest et stort antall primærtekster og også gjort nytte av sin latinkompetanse.

Kjønnsperspektivet står sentralt i oppgaven og Diesen balanserer kjønnsperspektivet med andre perspektiver, så som livsløps-, sosiale og ideologiske perspektiver. Dermed inngår kjønn i en helhetlig tekstfortolkning sammen med kategorier som alder og klasse. Slik får hun tydelig fram hvilke datidige forestillinger om kjønn – til det å være jente og gutt – som spiller inn på de ulike stadiene av barndommen.

Det originale og nye med denne analysen er særlig at hun kombinerer kjønnsforskning, hagiografisk forskning og forskning på barndom i middelalderen på et vis som svært sjelden har vært gjort, og i alle fall ikke for Katarina av Sienas del. Forskningen på middelalderen og delvis også på kjønn har vanligvis tatt utgangspunkt i den voksne kvinne og mann. Ved å fokusere på helgenens barndom har Rakel Diesen fått fram nye perspektiver og nyanser, og på den måten vært med på å bringe forskningen på disse områdene videre.

Cynthia Wangamati Khamala: Quality of post-rape care given to sexually abused minors. A qualitative study of Homa Bay District Hospital, Homa Bay County in Western Kenya.
Institutt for helse og samfunn.
Nominert av Johanne Sundby (veileder).

Cynthia Khamalas masteroppgave har fokus på hvorvidt og hvordan helsesektoren i Kenya følger opp seksuelle overgrep mot svært unge jenter. I kenyansk helselov skal man ha helsetjenester for disse barna, inkludert rettsmedisinske undersøkelser og psykososial oppfølging.

Ved hjelp av kvalitative case-studier viser hun at de medisinske undersøkelsene var fragmenterte, og ofte manglet viktig utstyr. Dessuten måtte jentene ofte vente svært lenge før det dukket opp personell, ofte alene og uten tilsyn. Den psykososiale omsorgen var helt fraværende; det fantes kun noen sosialarbeidere som aldri hadde vært opplært i krisehåndtering. Hun avdekket at den juridiske oppfølgingen også ofte manglet, og at jentene, deres pårørende og overgriper «ordnet opp» seg imellom for å unngå stigma, og på grunn av redsel for represalier fra overgripers familie. Analysen trekker på kunnskap fra mange disipliner som helsetjenesteforskning, jus og psykologi for å gi et komplekst bilde av det å være overgrepsoffer og barn, og den avdekket alvorlige mangler i omsorgen.

Cynthia Khamala har valgt å se på et vanskelig, etisk problematisk og juridisk komplisert spørsmål – og først og fremst helsesektorens respons på dette. Dette er et svært komplisert kvinnehelseproblem der det er lag på lag med tabu.

Laura Treacy: «Exploring the decision-making processes during childbirth in rural Sierra Leone». Institutt for helse og samfunn. Nominert av Johanne Sundby (sensor).

In her master thesis Laura Treacy aims at exploring to what extent women in rural Sierra Leone are empowered to make decisions about their place of delivery, or if the decisions are made by someone else.

This is a qualitative field study, starting out with interviews with eligible women, focus group discussions, as well as interviews with traditional birth attendants, taxi drivers and other community members.

She demonstrates that these women's decisions are pragmatic, rational and made within the constraints of severe poverty, which is part of the community and of women's lived experience. These factors are beyond the control of these individual women. The study illustrates how these women have to accept and live with constraints at all levels, also when it comes to decisions concerning their place of delivery.

Laura Treacy has achieved an excellent in depth analysis of the real constraints rural, uneducated and disempowered African women face, a reality that is far from the lives of Norwegian women, but still a reality for many women today. Her monograph identifies layers of issues that affect women's decisions, and that attempts to change this situation must take the context into account. ◆

Returadresse:
Senter for tverrfaglig
kjønnsforskning
Universitetet i Oslo
Postboks 1040 Blindern
NO-0315 OSLO

B ØKONOMI ÉCONOMIQUE
NORGE
P.P.
DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE

Seminarprogram våren 2015

Velkommen til vårens seminarer. Følg med på www.stk.uio.no og STKs facebookside for utfyllende opplysninger.
NB! Der påmelding er påkrevd, gå inn på STKs nettside: www.stk.uio.no/forskning/aktuelt/arrangementer/

MARS

Relationality, Subjectivity and Affective Life

TID: Tirsdag–onsdag 3.–4. mars
STED: Seminarrom 420, Nemkobygget
This PhD course will explore the history of the concept of relationality and its contemporary uses across a number of fields.
Registration by 18.02. See http://www.stk.uio.no/english/
Faglig ansvarlig: Sasha Roseneil, STK

The return of Gender?

TID: Fredag 6. mars kl. 09.15–12.00
STED: Auditorium 6, Eilert Sundts hus.
The seminar addresses the increasing divergence between the continuous spread of thriving cultivation of gendered lifestyles within the Nordic countries' comparatively gender-equal societies. Lectures by Elisabeth L'orange Fürst and Ulrike Prokop.
Faglig ansvarlige: Harriet Bjerrum Nielsen, STK and Helene Aarseth, NOVA

De nye feminismene

TID: Søndag 8. mars kl. 11.00–13.30
STED: Gamle festsal, Domus Academica (Urbygningen)
Er vi inne i en ny feministisk bølge? Hva er forholdet mellom det personlige og det politiske anno 2015? Filmvisning og foredrag ved Ellen Aanesen og paneldebatt med Oda Faremo Lindholm, Susanne Skjørberg (Madamm), Victoria Wæthing og Karen Thue.
Faglig ansvarlige: Tone Brekke og Beatrice Halsaa, STK

The Pleasure and Politics of Looking: Gender, Film and Aesthetics

TID: Torsdag–lørdag 12.–14. mars
STED: UKS (Unge Kunstneres Samfund) og Cinemateket
Hvordan skaper og opprettholder film som medium strukturer for begjær og identifikasjon, og former blikket vi ser film med?
Faglig ansvarlige: Sara Orning, STK, Sara Rundgren Yazdani, IMK, Sara Eliassen, filmskaper, og Maria Moseng, filmbladet Wuxia

APRIL

Et tryggere læringsmiljø

TID: Onsdag 22. april kl. 09.15–12.00
STED: Niels Treschows hus (UiO), 12. etasje
Hvordan håndtere utfordringer knyttet til ulike diskriminerings-grunnlag som seksualitet, etnisitet, religion, funksjonshemming og sosial bakgrunn?
Påmelding innen onsdag 15. april i nettskjema.
Faglig ansvarlig: Elisabet Rogg, STK

Medisinsk kvinneforskning – revisited

TID: Mandag 27. april kl. 10.00–15.30
STED: Seminarrom 420, STK
Seminaret tar sikte på å belyse utvalgte tema innen kvinners helse for å identifisere kunnskapshull og tverrfaglige utfordringer i dag.
Påmelding innen 19. april.
Faglig ansvarlige: Berit Schei (NTNU/STK), Johanne Sundby (HELSAM), Solveig Laugerud (STK)

MAI

Crisis of Care: On the Social-Reproductive Contradictions of Financialized Capitalism

TID: Onsdag 6. mai kl. 18.00–20.00
STED: Arne Næss' auditorium, Georg Morgenstiernes hus
Nancy Frasers tiltredelsesforelesning. Påmelding innen 30. april.
Faglig ansvarlig: Anne-Jorunn Berg, STK

Nancy Fraser in a Norwegian Context

TID: Torsdag 7. mai kl. 10.15–16.00
STED: Litteraturhuset, Wergelandssalen
Forskere presenterer hvordan de leser Nancy Fraser innenfor temaene rettferdighet, offentlighet og multikulturalisme.
Påmelding innen 30. april i nettskjema.
Faglig ansvarlige: Beatrice Halsaa og Hannah Helseth, STK
NB: Les mer om Nancy Frasers seminar side 7.

Modernization, gender and generation: reconfigurations of everyday life

TID: Tirsdag–torsdag 19.–21. mai
STED: Nordic Centre, Fudan University i Shanghai
Researchers and PhD students, both Chinese and Nordic, are invited to take part in a mutual exchange of knowledge and a dialogue on what processes and concepts of modernization, individualization and feminism may entail.
Registration due within March 15:
https://nettskjema.uio.no/answer/phdshanghai2015.html
Faglig ansvarlig: Harriet Bjerrum Nielsen, STK

JUNI

Byvandring: I kvinners fotspor

TID: Lørdag 13. juni kl. 12.00–14.00
STED: Oslo sentrum
Følg med på www.stk.no for mer informasjon.
Faglig ansvarlige: Tone Brekke og Trine Rogg Korsvik, STK